БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряӑт-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДҮҮДЭЙ, БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 84 (6013)
АПРЕЛИИН 25
ВТОРНИК
1950 он

Сэн 20 мүнгэн.

Ажалшадай материальна тэниглэн байдалые улам һайжаруулхын түлөө

Ажалшадай материальна тэниглэн байдалые ба культурна ажаһуудалые улам һайжаруулха асуудалда манай большевистскэ парти ба нүхэр Сталин өөрөө хододоо угаа ехэ анхарал хандуулжа байдаг. Промышленна ба эдеэ хоолой эд товарнууд тушаа гүрэнэй розничэ сэнгые 1950 оной марта 1-һээ шэнээр химдаруулха тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоол хадаа дээрэ хэлэгдэһэниие али тодоор гэршэлнэ.

Һаяхан боложо үнгэрһэн XVI областной партийна конференциин тэмдэглэһэнэй ёһоор, республикын ажалшадай материальна [illegible] байдалые ба культурна [illegible]алые улам саашань һайжа[illegible]ын тула нилээд ехэ хү[illegible] хэгдээ. Республикын арад зоной ажабайдал таһалтаряагүйгөөр һайжаржа байна. Энэ хадаа ажалшад тушаа сталинска анхарал оролдолгын аша үрэ мүн.

Ажалшадай материальна тэниглэн байдалые ба культурна ажаһуудалые һайжаруулха талаар областной партийна организациин ехэхэн хүдэлмэри хэһэниие харуулһан али тодо баримтанууд ба тоонууд конференци дээрэ харуулагдаа. Тоосоото хоёр жэлэй турша дотор коммунальна предприятинуудай тоо нилээд олошорһон, 45 мянган квадратна метр гэр байрын талмай ашаглалгада үгтэһэн ажаһуудалай гэр байшангуудые барилгада гүрэнэй зүгһөө, городууд болон аймагай центрнүүдые болбосон болгохо хэрэгтэ нютагай Соведүүдэй зүгһөө хэдэн олон миллион түхэриг һомологдоһон байна. Һуралсалай, медицинскэ ба культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай тоо олошороо. Колхозуудые радиотой болголго үргэнөөр ябуулагдажа, радиоточконуудай тоо 9 мянгаар олошороо. Худалдаа наймаанай организацинуудай хүдэлмэри зарим тэды һайжараа. 1949 ондо, 1947 онойхитой жэшэбэл, арад зондо 111 миллион түхэригтэй промышленна болон эдеэ хоолой эд бараан үлүү ехээр худалдагдаа.

XVI областной партийна конференци болбол ажалшадай материальна тэниглэн байдалые ба культурна ажаһуудалые саашадань һайжаруулха талаар туйлагдаһан амжалтануудые тэмдэглэхэ зуураа, энэ хүдэлмэридэ бии байһан ехэхэн дутагдалнуудые большевистскээр элирүүлһэн байна. Илангаяа коммунальна ажаһуудалай гэр байшангуудые бариха талаар ехэхэн дутагдалнууд бии байһаар. Коммунальна предприятинуудые барилгын шанар хадаа арад зоной улам ургажа байгаа эрилтэнүүдые хангананагүй. Хэдэн олон промышленна предприятинууд, ажахын организацинууд ба нютагай Соведүүд коммунальна ажаһуудалай гэр байшангуудые барилгада һомологдоһон мүнгэн зөөрие дүүрэнээр ашаглажа шаданагүй. Республикын городууд, аймагай центрнүүд болон тосхонуудые болбосон болгохо хүдэлмэридэ тон ехэ дутагдалнууд үшөөл бии байһаар. ВКП(б)-гэй горкомууд, айкомууд болон райкомууд городуудые, хүдэлмэришэнэй поселогуудые, аймагай центрнүүдые болон тосхонуудые болбосон болгохо хэрэгтэ үргэн олон зониие багаар хабаадуулна.

Конференци болбол тоосоото [illegible] соо худалдаа наймаанай организацинуудай хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд бии байгаа гэжэ тэмдэглээ. 1949 ондо эд бараанай эрьесын түсэб бүхы республикын оршон соо 94 процент дүүргэгдээ. Худалдаа наймаанай олохон предприятинуудта эд бараанай ассортиментын минимум сахигданагүй.

Хэдэн олон медицинскэ эмхи зургаанууд эмнэлгын туһаламжа үзүүлхэ талаар арад зоной эрилтые хангананагүй. Республикын элүүрые хамгаалха Министерство болбол нютагуудтахи минеральна уһануудые шудалан ашаглажа, курортнуудай тоое олошоруулха талаар зохихо үүсхэл гарганагүй.

XVI областной партийна конференци болбол республикын ажалшадай материальна тэниглэн байдалые ба культурна ажаһуудалые һайжаруулха хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые элирүүлээд, энэ хүдэлмэрие саашань һайжаруулха талаар бүхы областной партийна организациин хэхэ хүдэлмэриин дэлгэрэнгы программые өөрынгөө шиидхэбэринүүд соо тодорхойлһон байна.

Тус шиидхэбэринүүд дотор табигдаһан зорилгонуудай нэгэниинь юуб гэбэл, гэр байрын талмайе үргэдхэхэ талаар промышленна предприятинууд болон ажахын эмхи зургаануудай, мүн нютагай Соведүүдэй хэхэ хүдэлмэрие шадаал һаа үргэнөөр ябуулха, тиихэдээ гэр байрануудые барилгада һомологдоһон мүнгэн зөөрие дүүрэнээр ашаглаха, тус тус хүнүүдэй гэр байрануудые барилгада ба заһабарилгада онсо анхарал хандуулха ябадал болоно.

Мүн тус шиидхэбэринүүд дотор бани, прачечнэ, гостиница, тэрэшэлэн гутал хубсаһа заһадаг мастерскойнууд гэхэ мэтын коммунально-гэр байрын эмхи зургаануудай хүдэлмэрие һайжаруулха ба ажалшадые хангалгын культурыень дээшэлүүлхэ, городуудые, хүдэлмэришэнэй посёлогуудые, аймагай ба колхозно центрнүүдые болбосон түхэлтэй болгохо асуудалнуудаар нютагай эмхи зургаануудай ба хүн зоной үүсхэлые али болохоор хүгжөөхэ ба дэмжэхэ эрилтэнүүд табигданхай.

Арад зоной эрилтэнүүдые дүүрэнээр хангахын тулада худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэрие саашадань һайжаруулха, хүдөөдэ ажахын эд бараа худалдалгые бүри ехээр үргэдхэхэ, худалдаа наймаанай культурые дээшэлүүлхэ, худалдаа наймаанай кадрнуудые шэлэн ололгые, хүмүүжүүлгые ба мэргэжэлыень дээшэлүүлгые һайжаруулха, социалистическэ зөөри хогшолые хамгаалан хинаха ба тоо бүридхэлыень һайжаруулха шухала.

Арад зониие медицинскэ туһаламжаар хангалгын шанарые һайжаруулха, тиихэдээ хүдөөгэй арад зондо медицинскэ мэргэжэлтэй туһаламжа үзүүлхэ ябадалда онсо анхарал табиха шухала гэжэ конференциин шиидхэбэринүүд дотор заагданхай.

XVI областной партийна конференциин шиидхэбэринүүдые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлгэ хадаа манай республикын арад зоной материальна тэниглэн байдалые ба культурна ажаһуудалые саашадань һайжаруулха ябадал хангажа, коммунизмын түлөө тэмсэлдэ шэнэ шэнэ амжалта туйлаха хэрэгтэ туһалха байна.

БМАССР-эй промышленностиин 1950 оной I-дэхи кварталай түсэбэй дүүргэлтын дүн тухай

Бурят-Монголой АССР-эй Статистическэ Управлениин мэдээсэл

Республикын бүхы промышленностиин валова продукци гаргаха 1950 оной 1-дэхи кварталай түсэб 98 процент дүүргэгдээ, март һарын түсэб 97 процент дүүргэгдөө.

Валова продукци гаргалгые 1949 оной 1-дэхи кварталтай сасуулбал 103 процент болоно.

Зарим предприятинуудаар, Министерствонүүдээр ба ведомствонүүдээр квартальна түсэб удаадахи хэмжээгээр дүүргэгдээ:

	1950 оной 1-дэхи кв. түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр).	1950 оной 1-дэхи кварталые 1949 оной 1-дэхи кв. (процентээр) сасуулбал.
Ленинэй орденто ПВЗ	108	101
«Бурмонголлес» трест	94	116
Мяха-консервын комбинат	93	137
Галуута-Нуурай рудоуправлени	102	113
Байкалгосрыбтрест	129	94
Механизированнэ шэлэй завод	99	93
Сэмбын фабрика	101	154
Мелькомбинат	86	67
«Росглавхлеб» трест	87	106
«Маслопром» трест	234	69
Судно-заһабарилгын завод	87	93
Механическа завод	58	104
Спиртын завод	102	106
Ликеро-архиин завод	100	150
Махоркын фабрика	103	93
Загаһа болбосоруулдаг завод	140	119
Улан-Удын моторо-заһабарилгын завод	101	111
Байкало-селенгинскэ ЛПХ	103	43
Нютагай промышленностиин Министерство	105	119
тэрэ тоодо:		
«Металлоширпотреб» завод	119	131
Шэгнүүр заһабарилдаг завод	130	94
Мебельнэ фабрика	130	128
Һэеы дарадаг фабрика	69	78
Сүхын арһанай завод	132	156
Гуталай фабрика	108	421
Райпромкомбинадууд	101	116
Эдеэ хоолой промышленностиин Министерство	112	123
тэрэ тоодо:		
Кондитерска фабрика	115	140
Гүрэнэй пивын завод	108	96
Үнэгэтэйн плодоовощно завод	155	158
Желтуриин тээрмэ	116	127
Уланай тээрмэ	110	181
Хориин тээрмэ	60	97
Усть-Кяхтын тээрмэ	47	63
Райпищекомбинадууд	109	131
Промстройматериалнуудай Управлени	75	115
тэрэ тоодо:		
Дээдэ-Березовкын хирпиисын завод	82	120
Шалутска известково завод	106	185
Черепицын завод	75	81
Заиграйн комбинат	54	77
Еловско комбинат	82	6 дахин ехэ
Нютагай түлишын промышленностиин Управлени	67	93
Кооперативна промышленность	89	102
тэрэ тоодо:		
Промкооперациин Управлени	81	103
Лесхимпромсоюз	106	99
Коопинсоюз	101	100

1950 оной 1-дэхи квартал соо промышленна продукциин шухала зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ удаадахи тоонуудаар тодорхойлогдоно:

Шулуун нүүрһэн	103	111
Электроэнерги	103	108
Барилгын модо зөөлгэ	84	100
Хюрөөдэмэл материалнууд	94	151
Сонхын шэл	104	129
Хирпиисэ	95	118
Известко	94	119
Черепицэ	43	43
Ноохон бүд	102	166
Арһан гутал	49	126
Һэеы гутал	64	71
Мяхан	140	216
Колбасна зүйл	93	193
Мяханай консервэ	51	189
Загаһанай консервэ	143	137
Загаһа барилга	112	101
Спирт	100	105
Малай тоһон	91	99
Кондитерска зүйл	112	283
Пивэ	119	114

Валова продукци гаргалтын түсэбэй дүүргэгдэбэшье, номенклатураар тогтоогдоһон квартальна түсэбүүдэ нютагай промышленностиин Министерство, Коопинсоюз, Лесхимсоюз дүүргээгүй. «Маслопром» трест валова продукци гаргалгынгаа түсэбые нилээд ехээр (234 процент) үлүүлбэшье, номенклатурна түсэбөө мүн лэ дүүргээгүй.

БМАССР-эй Статистическэ Управлени.

Полевой хүдэлмэрие үргэнөөр ябуулха

(ВКП(б)-гэй Обкомой хүдөө ажахын таһагые даагша Д. С. Лесигтэй хөөрэлдөөн)

Энэ жэлэй хабарай тарилгые саг болзор соонь, агротехническэ үндэр хэмжээндэ үнгэргэхэ ябадал хадаа ажахын-политическэ шухалын шухала зорилго мүн гэжэ XVI областной партийна конференци тоолоһон байна. Энээниие хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ гээшэ партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай, колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудай арюун уялга мүн.

1950 ондо республикын колхозуудай тарилгын талмайнь урда жэлнүүдэйхиһээ нилээд үргэдхэгдэхэ, мүн ороохото культурануудай ургаса хуряаха түсэбтэ даалгабари ехэ болохо байна. Энэ хадаа хабарай полевой бүхы хүдэлмэринүүдые эмхитэйгээр, эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ эрилтэ хэнэ.

Урда жэлнүүдэйхидэ орходоо 1950 ондо өөрсэ, удаан хабар боложо, тарилга хэхэ болзорые улам богонидхобо. Тиимэһээ нютагуудтахи партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд, колхозууд ба МТС-үүд ойрын хоёр гурбан үдэр соо тарилгын урда тээхи элдүүрилгые (борнойлго, культиваци, хахалалга) дүүргэжэ, хүрьһэ эрхим шанартайгаар бэлэдхэхэ ёһотой.

Гэбэшье, олонхи аймагууд ба колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд дулаан үдэрнүүдые хүлеэгээд, тарилгын урда тээхи элдүүрилгые угаа ехээр унжагайруулжа байна. Республикын урда аймагууд газар элдүүрилгые жэгдэрэн эрхилхэ дүүрэн аргатай байһан аад, мүнөө болотор өөдтэй юумэ хээдүй байһаар. Кяхтын, Зэдын, Тарбагатайн аймагууд үсөөхэн гектар борнойлоод лэ, культиваци хэжэ, хах[illegible] хүдэлмэринүүдые эхилээдүй шахуу.

Дээрэ дурсагдаһан ба мүн ондоошье аймагууд имагтал тракторна паркда найдаад, морин плуг, борнойнуудые мүнөө хүрэтэр поли дээрээ гарганагүй. Иимэ ябадал тарилгын урда тээхи элдүүрилгые һаатуулһан шалтагаануудай нэгэн болоно.

Хабарай шэниисэ ба хара таряае майн 10 хүрэтэр заатагүй тарижа дүүргэхын тула мүнөө борнойлго, культиваци болон хахалалгые хаа хаанагүй түргэнөөр ябуулха хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, энэ хүдэлмэрие оройтуулбал, бүхы тарилга унжагайруулагдажа, ургаса доошоо орохо болоно.

Аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд ба колхозууд тарилгын урда тээхи элдүүрилгые үргэнөөр ябуулхатаяа хамта, юрын таряае сортовой үрһөөр андалдалга эрид түргэдхэхэ, академик Лысенкын методээр үрһэеэ агаараар дулаасуулан шанаржуулха хүдэлмэри түргэнөөр үнгэргэхэ хэмжээ абаха ёһотой. Кударын Иволгын, Закаменай аймагуудта үрһэнэй ургаха шадалай бага байбашье, тэрэниие агаараар дулаасуулан шанаржуулха хүдэлмэри эхилээдүй байһаар. Тэрэшэлэн Иволгын, Кяхтын аймагууд үрһэ андалдалгые илангаяа ехээр удааруулна, тиихэдэ Баргажанай, Яруунын, Курумканай, Мухаршэбэрэй, Тарбагатайн колхозууд үрһэнэй ургаха шадалые шалгажа дүүргээдүй байха юм.

Үрһэеэ хороор угааха хүдэлмэри мүн лэ хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Баргажанай, Зэдын, Ториин, Курумканай, Закаменай аймагууд үрһэ угааха хорые складуудһаа үшөө зөөгөөдүй. Үнгэрэгшэ жэлдэ Байкало-Кударын аймагай колхозууд үрһэеэ хороор угаангүй тарижа, 30 процентһээ дээшэ шэниисэнь головнятай байгаад, сортовой бэшэ болгогдоо һэн. Энэ халаа үрһэ хороор угааха ябадалай али тухай ехэ шухала байһые гэршэлнэ.

Мүнөө жэлдэ үрһэнэй таряа угааха гранозан гэжэ шэнэ хорон абтаа. Энэ хадаа имагтал үрһые элдэб үбшэнүүдһээ хамгаалхаһаа гадна, мүн тэрэнэй ургаха шадалые дээшэлүүлхэ байна. Тиимэһээ, энэ хорые үргэнөөр хэрэглэхэ шухала.

Зарим аймагуудта сеялкэнүүдэй заһабарилга үшөө дүүргэгдээгүй байна. Ойрын хоёр нэгэ үдэр соо бүхы сеялкэнүүдээ бэлэн болгохо хэрэгтэй.

Полинууд дээрэ гаргагдаһан нютагай бүхы үтэгжүүлгэнүүдые агротехническэ заабариин ёһоор гүйсэд хэрэглэхэ ябадалда шухала анхарал хандуулагдаха ушартай. Полевой хүдэлмэринүүдые ябуулхатаяа хамта, намарай тарилгада нэмэлтэ тэжээл үгэхэ, тэрээниие борнойлхо шухала.

Полевой хүдэлмэринүүдэй эхилһэн түрүүшын үдэрһөө хойшо колхозууд ба МТС-үүд хоёр талаһаа договорнуудаа дүүргэхын түлөө шангаар тэмсэхэ ёһотой. Гэбэшье, зарим машинно-тракторна станцинууд мүнөөнһөө договороо эблэхэ һэдэлгэ гаргана. Жэшээлхэдэ, Жиримскэ, Гашейн, Ново-Брянска МТС-үүд тарилгын урда тээхи хүдэлмэридэ тракторнуудаа гаргаадүй.

Хабарай тарилгада бэлэдхэлэй ябаса тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолоор зоригжон, республикын колхознигууд ба МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд 1950 ондо ехэнүүд талмайнуудһаа үргэлжэлдөө үндэр ургаса хуряахын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоо. Партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай, колхозууд, МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй зорилгонь — үндэр ургасын түлөө дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөе толгойлхо, колхознигууд ба МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй уялгануудаа дүүргэлгэдэнь үдэр бүри туһалха ябадал болоно. Колхозуудтахи ажалай эмхидхэлэй гол формо — таряанажалай бригадануудые улам бэхижүүлгэдэ, колхознигуудай ажалай эмхидхэл ба түлөөһые зүбөөр табилгада шухала анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Колхозно полинуудһаа мэдээсэлнүүд

ИВОЛГА. Элитэ бригадир Иннокентий Каленых гэгшын хүтэлбэрилдэг тракторна бригада хоёр үдэрэй турша соо эртын борнойлгын түсэб дүүргээ. Түрүү трактористнууд И. Титов, А. Бурков гэгшэд түрүүшын үдэр 6 час соо 35-39 гектар борнойлоо.

Энэ бригадынхид эртын борнойлго үргэлжэлүүлһээр. Гадна, хоёр тракторынь эртын пар хахалалгада оробо.

* * *

КЯХТА. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз хабарай полевой хүдэлмэрие урда урдынхиһаа улам һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаа. Түрүүшын нэгэ үдэр таряанажалайнь бригада морин плугуудаар 30 гектар борнойлоо.

Тэрэшэлэн Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо эртын борнойлго эмхитэйгээр ябуулагдана. Эндэ хүдэлмэрилдэг тракторна бригада түрүүшын 50 гектар пар борнойлоо.

Тарилгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаба

Юндэндоржи Жаповай хүтэлбэрилдэг тракторна бригада Молотовой нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ түгэс бэлэдхэлтэйгээр гаража, тарилгын урда тээхи элдүүрилгые эхилбэ. Тэрэшэлэн Хэжэнгын МТС-тэ харьяата энэ колхозой таряанажалай бригаданууд тарилгые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаһан байна.

Колхозой правлени ба партийна организаци колхознигуудай, тракторна бригадын гэшүүдэй байра байдалые һайжаруулха хэрэгтэ шухала анхарал табина. Полевой стануудынь гоё һайханаар шэмэглэгдэжэ, культурна болбосон болгогдонхой.

Ц. Тогтохоев.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 80 жэлэй ойе Москва тэмдэглэбэ

Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 80 жэлэй ойе столицын ажалшад бүхы советскэ арадтай хамтадаа үргэнөөр тэмдэглэбэ.

В. И. Ленинэй ажаябадал ба ажал-ябуулгада зорюулагдаһан элидхэлнүүд ба хөөрэлдөөнүүд апрелиин 22-то Москвагай предприятинууд ба эмхи зургаанууд дээрэ болоо.

ВКП(б)-гэй ЦК-гэй дэргэдэхи Маркс—Энгельс—Ленинэй институтда болоһон баярай заседани дээрэ, «В. И. Ленин ба коммунизмын байгуулалта» гэһэн элидхэл СССР-эй наукануудай Академиин гэшүүн-корреспондент П. Н. Поспелов хэбэ.

Гайхамшаг үдэртэ зорюулагдаһан вечернүүд В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын Бүхэсоюзна Академидэ, эрдэмтэдэй Московско байшанда, СССР-эй искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй Центральна байшанда ба бусад газарнуудта мүн лэ болоо.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ СССР-эй гүрэнэй библиотекэ соо, парткабинедүүдтэ, хүдэлмэришэдэй клубууд ба культурын байшангууд соо, Владимир Ильичын ажаябадал ба революционно ажал-ябуулгада зорюулагдаһан литературын, фотодокументнүүдэй выставкэнүүд нээгдээ.

АГУУЕХЭ ЛЕНИНЭЙ МҮНХЭ ОБРАЗ

* *

(„Ленин РКП-гэй эмхидхэгшэ ба вождь" гэһэн И. В. Сталинай зохёолой 30 жэлэй ойдо)

* * *

Большевизмын үндэһэ һуури табигша агууехэ хүнүүдэй, партиие байгуулагшад ба вождьнорой — Владимир Ильич Ленинэй, Иосиф Виссарионович Сталинай нэрэнүүдынь большевигүүдэй героическа партиин түүхын летопись дотор алтаар зураглан бэшэгдэнхэй. Арбаад жэлдэ сугтаа эрхилһэн творческо ябуулга, революционно тэмсэлынь коммунизмын илан мандахын түлөө бүхы дэлхэйн ажалшадай ба дарлагдагшадай тэмсэлые толгойлогшо, хүн түрэлтэнэй гениһэрэй идейнэ хани харилсаае бүридүүлэн батажуулаа.

Маркс Энгельс хоёрой хани барисаан, тэдэнэй хоорондын харилсаан хадаа «хүнэй хани барисаан тухай эртэ урдын, сэдьхэл хүдэлгэмэ бүхы үльгэрнүүдһээ үлүү гарана» (Зохёол, том 2, нюур 12) гэжэ нэгэтэ Владимир Ильич бэшэһэн юм. Гурбан революциин тон бэрхэтэй туршалгануудые хамтадаа дабажа гаргаһан ба манай орон дотор коммунизмын илалтын түлөө габьяата тэмсэлдэ ажалшадые жагсаан бодхооһон, Ленин Сталин хоёрой агууехэ хани барисаае тодорхойлолгодо эдэ үгэнүүдые хэрэглэжэ болохо байна. Ленинэй дүтын шабинарай ба политическэ нэгэ һаналтанай хэнһээшье үлүүгээр нүхэр Сталин Ленинии ойлгодог байгаа; нүхэр Сталин ленинскэ һургаалай гол удхые хэнһээшье гүнзэгыгөөр ойлгоһон байха юм; партиин ба арадай үмэнэ хэлэһэн үгэнүүд соогоо нүхэр Сталин ленинскэ идеянүүдые эдэбхитэйгээр тайлбарилан ойлгуулдаг ба дэлгэн хүгжөөдэг, тэдэниие бэелүүлхын түлөө тэмсэдэг байна. Ленинэй ойрын хани ба соратник—нүхэр Сталин ленинскэ мүнхэ хэрэгые үнэн сэхээр үргэлжэлүүлнэ. Сталинай гениальна зохёолнууд дотор ленинизм саашадаа творческо ёһоор хүгжөөгдэн, шэнэ, дээдэ шатада үргэгдөө.

* * *

Гушан жэлэй урда тэа, 1920 оной апрельдэ, Владимир Ильичын алдарта 50 наһанай ойтой дашарамдуулан, «Ленин РКП-гэй эмхидхэгшэ ба вождь» гэһэн статьягаа нүхэр Сталин «Правдада» бэшээ һэн. Владимир Ильичтэ зорюулһан энэ зохёол ба мүн сталинска ондоошье үгэнүүд, статьянууд соонь Ленин хадаа пролетарска революциин гениальна вождь, хизааргүй ехэ зоригтой ба эршэ хүсэтэй хүн, дайсадта эбсэшэгүйгөөр хандадаг, урдаа табиһан уг зорилгоёо бэелүүлхын тула эрид шууд тэмсэгшэ, простой ба даруу зантай, хүдэлмэриин талаар ханинар ба нүхэдтөө анхаралтайгаар хандадаг агууехэ хүн гэжэ харуулагдана.

«Пролетарска революциин мүнөө үедэ,—гэжэ нүхэр Сталин бэшээ һэн,—партиин лозунг бүхэниинь, вождиин үгэ бүринь хэрэг дээрэ шалгагдадаг сагта, пролетариат болбол өөрынгөө вождьнорой урда онсо эрилтэнүүдые табина... Пролетарска революциин ба пролетарска партиин вождиин тушаалда байхын тула, өөрынгөө теоретическэ хүсые пролетарска хүдэлөөнэй болото-эмхидхэлэй дүй дүршэлтэй зохилдуулан найралдуулха шухала» (Зохёол, том 4, нюур 314). Ленин болбол эдэ үндэр дээдэ эрилтэнүүдтэ бүрин харюусадаг, революционно хүдэлмэришэн ангиин вождьдо шухала бүхы шанарнуудтай байгаа.

Дэлхэйе революционно ёһоор шэнэдхэн байгуулха зорилгоор Марксын һургаалые хэрэглэдэг болото марксистнууд-революционернүүдэй, нүгөө талаһаа—өөһэдынгөө оппортунистическэ ябуулгые Марксын цитадуудаар далдалаад, үнэндөө марксизмын үнэнтэ удхые хазагайруулдаг ба марксизмые юуншье бэшэ, хооһон формуланууд болгодог оппортунистнуудай хоорондын принципиальна илгаае нүхэр Сталин революционно хүдэлөөнэй түүхын тодорхой жэшээнүүд дээрэ тон элеэр ба үнэншэхээр харуулһан байна.

Россида пролетарска парти тогтоолго Баруун тээхиһээ тад ондоо условидо бэелүүлэгдээ һэн гэжэ «Ленин РКП-гэй эмхидхэгшэ ба вождь» гэһэн зохёол доторое нүхэр Сталин харуулна. Тэндэ, Баруун тээ, хүдэлмэришэнэй парти профессиональна союзуудһаа бүридэжэ, легальна байлгын условидо хүгжөө. Харин Россиин пролетарска парти тон шанга абсолютизмын үедэ, буржуазно-демократическа революциин урган бадаржа байһан оршон байдалда байгуулагдаа. Тиимэ оршон байдалда хүдэлмэришэн ангиие буржуазна революцида ашаглаха гэжэ оролдоһон буржуазна «легально-марксистска» өтэгээдүүд хадаа хүдэлмэришэн ангиин партида шургадаг байгаа.

Тиихэ сагта зорилго юун байгааб гэбэл, харша нюурнуудһаа хагасан илгарха, дүршэлтэй революционернүүдэй кадрнуудые эмхидхэхэ, тэдээндэ эли тодо программа ба шууд тактика үгэхэ шухала байһан юм гэжэ нүхэр Сталин заагаа бэлэй. Хаанта засагай террорто эсэргүү тэмсэхын тула хүсэд нюуса ябадал сахиһан, тиихэтээ хамта помещигүүдтэ ба капиталистнуудта эсэргүү тэмсэлдэ хүтэлхын тула олониитэтэй хүсэд холбоо барисаатай хүдэлмэришэн ангиин дайшалхы парти байгуулха зорилго табигдаһан байгаа.

Тэрэ оршон байдалда хүдэлмэришэн ангиин парти байгуулха тушаа хоёр янзын түсэб зүришэһэн юм. Меньшевистскэ түсэб хадаа партийностиин идеяе доошонь оруулха, партийна кадрнуудые үгы хэхэ, пролетариадые өөрын партигүй болгохо ба хүдэлмэришэн ангиие либералнуудай эдишэ болгохо ябадалда зорюулагдаһан байгаа.

Ленинэй агууехэ габьяань юу байгааб гэхэдэ, тэрэ хадаа меньшевистскэ эмхидхэлэй түсэбэй бүхы аюулые элирүүлһэн ба тус түсэбтэ эсэргүү тон эрид шууд тэмсэл ябуулһан байна. «...Партиин бии байлга тухай, партиин байха гү, али үгы тухай үгэ гаража байһан юм»,—гэжэ нүхэр Сталин бэшээ һэн (Зохёол, том 4, нюур 308).

Ленин болбол дайшалхы парти байгуулха өөрынгөө түсэбые меньшевистскэ түсэбтэ эсэргүү табяа һэн. «Энэ түсэбэй эрхим шанарынь юу байгааб гэхэдэ, тэрэньородой бодото байдалда бүримүһэн харюусаха ба эрхим практигуудай эмхидхэлэй дүй дүршэлые шадамараар согсолһон байгаа. Энэ түсэбэй түлөө тэмсэлдэ ородой практигуудай олонхинь хахаралгаһаа тунхарингүй, Лениниие сэхэ шууд дагаһан байна. Тус түсэбэй илалта хадаа дэлхэй дээрэ ондоо юунтэйшье жэшээлэшэгүй, нигта нэгэдэлтэй ба хатуужаһан коммунистическэ партиин фундаментые табиһан байха юм» (Зохёол, том 4, нюур 309), —гэжэ нүхэр Сталин бэшээ бэлэй.

Оппортунистнуудта эсэргүү тэмсэхэдээ Ленинэй тон эбсэшэгүй хатуу байһанай ашаар тус түсэбынь илалта түгэсөөр бэелүүлэгдээ.

«...Антипартийна ба антиреволюционно этэгээдүүдтэ эсэргүү, эбсэшэгүй тэмсэлэй замаар партиие хүтэлхэдөө Ленин мянга дахин зүб байгаа,—гэжэ нүхэр Сталин бэшээ һэн.—Яахадааб гэхэдэ, манай партиин эмхидхэлэй тиимэ политика ябуулһанай үндэһөөр өөртөө дотоодын нэгэдэл ба гайхамшаг нигта эмхидэл хангажа шадаад, гэдэнэйнгээ ашаар Керенскиин үедэхи июльскэ кризисһээ һаадгүй гараһан, Октябрьска восстаниие ударидан бадаруулһан, брестскэ үеын кризисые түбэггүй дабажа гараһан, Антантые илаха илалта эмхидхэһэн, эсэстээ, өөрынгөө зэргэнүүдые ямаршье сагта шэнэдхэн табижа шадаха ба өөрынгөө дунда худхаляа гаргангүй хэдэн зуу мянган гэшүүдээ ямаршье хүдэлмэридэ жагсаан табижа шадаха, иимэ үзэгдөөгүй гайхамшат уян шадабари туйлаһан юм» (Зохёол, том 4, нюур 310).

Гэбэшье, революционернүүдэй дайшалхы бэхи организаци байгуулха тэдынь дутамаг байгаа. Партиин лозунгнуудай хүдэлмэришэн олониитын зоригые бадаруулха ба революционно хүдэлөө урагшань дабшуулхын тула революционернүүдэй организациие революционно программаар ба тактикаар зэбсэглэхэ хэрэгтэй байба. Меньшевигүүдтэ эсэргүү, эбсэшэгүй тэмсэл дотор энэ түүхэтэ зорилго Ленинээр шиидхэгдэһэн байна. Россидахи буржуазно-демократическа революциин үедэ революци тушаа хоёр схемэ байһан юм. Ородой революциин буржуазна байгаа хада, энэ революциин хүтэлбэринь буржуазида үгтэхэ ёһотой, таряашадые буржуазиин харгалзалгада үгэхэ, харин пролетариат зүүнэй позициин байдалда үлэхэ зэргэтэй гэжэ меньшевигүүд бододог байгаа.

Ленинэй агууехэ габьяань юу байгааб гэхэдэ, тэрэ хадаа революци тушаа меньшевистскэ схемын бүхы аюулые балшыса элирүүлээ һэн. Ленин болбол «Демократическа революцида социал-демократиин хоёр тактика» гэжэ суута зохёол соогоо тактика гениальнаар зохёогоо, тэрэнь меньшевистскэ тактикаһаа тад ондоо байгаа, — гэжэ нүхэр Сталин заана. — Ленин хадаа буржуазно-демократическа революцида пролетариат оройлон ударидаха гэһэн идея, тэрэ революциие социалистическэ революци болгон бадаруулха идея гаргаһан байна. Тус теориин ёһоор, пролетариадай ба таряашадай демократическа диктатура хадаа пролетариадай социалистическэ диктатурын һуури бэлэдхэхэ ёһотой байгаа.

* * *

Нүхэр Сталин Ленинтэй хамтадаа большевигүүдэй парти байгуулаад, тэрээниие идейнэ зэбсэглэн, хатуужуулжа, илалтаһаа илалтада батаар ба найдамтайгаар хүтэлнэ.

Октябрьска социалистическэ революцидахи илалта, Советүүдэй засаг тогтоолго ба социализмын илалта түгэс байгуулалтада практическа орохо арга боломжо Россиин ажалшадта хангаһан, Ленин ба Сталинай стратеги болон тактикын зүбые общественнэ хүгжэлтын дүй дүршэл бүрин баталаа. Ленин Сталин хоёрой ажал-ябуулгын ашаар большевигүүдэй партиин хүдэлмэриин политическэ удхань, тэрэнэй программа ба тактикань манай ороной, манай арадай түүхэтэ эрилтэнүүдтэ харюусадаг байһан ба харюусажа байһые общественнэ хүгжэлтын дүй дүршэл бүримүһэн гэршэлнэ.

«Ленин РКП-гэй эмхидхэгшэ ба вождь» гэһэн нүхэр Сталинай статьянь большевистскэ партиин һүр хүсые, тэрэнэй бүхэдэлхэйн түүхэтэ үүргые эли тодоор харуулаа. Тус статья дотор тодорхойлогдоһон асуудалнууд Ленин ба тэрэнэй һургаал тухай нүхэр Сталинай зохёолнууд соо саашадаа дэлгэн хүгжөөгдэһэн байха юм.

Ленинскэ захяануудые һанаха ба арюунаар гүйсэдхэхэ, бүхы юумэндэ Ленинһээ һургаал абаха, Лениниие дагажа ябаха гэжэ нүхэр Сталин бидэндэ заана:

«Манай багша, манай вождь Ильичые һанагты, дурлагты, шудалагты.

Дотоодын ба гадаадын дайсадта эсэргүүсэн,—Ильичтэл адляар тэмсэгты, илагты.

Шэнэ байдал, шэнэ ажаһуудал, шэнэ культурые,—Ильичтэл адляар зохёогты.

Хүдэлмэридэхи бага юумэнһээ хэзээшье бү арсагты, яахадааб гэхэдэ, бага юумэнһээ агууехэ юумэн бүтээгдэдэг,—энээндэ Ильичын шухала захяануудай нэгэниинь байна».

Советскэ арад ленинскэ замаар Сталинай хойноһоо даган ябажа, ленинскэ захяануудые бэелүүлхэ хэрэгтээ, шэнэ байдал, шэнэ ажаһуудал, шэнэ культура байгуулгадаа, партиин дайсадта эсэргүү, ленинизмын дайсадта эсэргүү тэмсэлдээ агууехэ илалтануудые туйлаа. Ленинэй агууехэ хэрэгтэ заха хизааргүй үнэн, өөрынгөө социалистическэ Эхэ орондо хэмжээлэшэгүй ехээр дурладаг советскэ арад нүхэр Сталинай ударидалга доро, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ манай Эхэ ороной хорото дайсадые—немецкэ ба японско империалистнуудые илаһан түүхэтэ илалта туйлаад, бүхы дэлхэйн арадуудые фашистска боолшолгоһоо абарһан байна.

Парти хадаа Ленинэй хуурсаг дээрэ нүхэр Сталинай үгэһэн тангаригые бэелүүлээ: большевистскэ партиин зэргэнүүд бүри нигта жагсаалтай болоо; хүсэн түгэс советскэ гүрэн гайхамшагаар батажаа; социализм байгуулха сталинска программые бэелүүлһэнэй үндэһөөр хүдэлмэришэд ба таряашадай союз бүри нигта болоо, советскэ обществын эбдэршэгүй бата морально-политическэ нэгэдэл хангагдаа; СССР-эй арадуудай ханибарисаан батажаа. Советскэ арадаар байгуулагдаһан Зэбсэгтэ Хүсэнүүд, арадайнгаа амгалан тайбан творческо ажалые найдамтайгаар сахин хамгаална. Социализм манай орон дотор илаа. Бидэнээр табигдаһан, социализмын замда Европын ба Азиин хэдэ хэдэн оронуудай арадууд ороһон байна. Капиталистическэ системые түрижэ, социализмын позицинууд бүхы дэлхэй дээрэ улам үргэн болоо.

Ленин ба ленинизм тухай нүхэр Сталинай зохёолнуудые шудалан, ленинскээр ажаһууха ба ажаллаха, тэмсэхэ ба илаха хэрэгтэ бидэнэр һуранабди. Ямаршье тушаалда байхадаа, ямаршье хүдэлмэри эрхилхэдээ, агууехэ Ленинэй агууехэ образые хэзээ бүхэндэ урдаа хараха ба бүхы юумэндэ Ленинһээ жэшээ абаха ябадалда нүхэр Сталинай зохёолнууд советскэ хүнүүдые һургана.

Агууехэ Ленин табиһан зорилгоһоо сухарихые мэдэдэггүй принципиальна политикые лэ бүхы ушарта мэдэрдэг байгаа. «Принципиальна политика—имагтал зүб политика мүн» гэһэн энэ найрууլгые үндэһэ болгожо, Ленин хадаа пролетариадай эрхим хүнүүдые революционно марксизмын тала тээшэ татан, «дабагдашагүй» позицинуудые шэнэ эршэтэйгээр эзэлэн абадаг байһан юм»,—гэжэ нүхэр Сталин хэлэнэ.

Олониитые дээрэһээнь харадаг хүнүүдые, олониитэһээ һургаал абаха хүсэлэнгүй, тэдэнэй ябуулгануудые ойлгохо, олониитын тэмсэлэй бодото дүй дүршэлые һайтар шудалха хүсэлэнгүй хүнүүдые Ленин ехэ шангаар сохидог байгаа.

«Олониитын творческо хүсэнүүдтэ этигэлгэ—Ленинэй ажал-ябуулгадахи онсо зүйл байгаа, энэнь зүндөө үүдэлгые ойлгохо ба тэрээниие пролетарска революциин гол руу зорюулха арга боломжо Лениндэ олгодог байба»,—гэжэ нүхэр Сталин хэлэнэ.

«Нүхэр Ленин амаржа байхадаа» гэһэн гаршагтайгаар 1922 оной сентябрьда «Правдада» толилогдоһон заметкэнүүд соогоо Иосиф Виссарионович гражданска дайнай дүүрэһэнэй һүүлээр Ильичтэй уулзаһан уулзалгануудаһгаа нэгэн тухай хөөрэһэн байха юм. Тиихэдэ советскэ ороной байдал хүндэ, мүн дайгай хойшолонгууд алхам бүхэндэ дайралдадаг байгаа. Тэдэ, Ленин сүхэрдэггүй байба. «Амжажа гарахабди, сохом амжажа гарахабди...,—гэжэ нүхэр Сталинда хэлэдэг байба». Капитализмын дэлхэйе талхижа байһан зүрилдөөнүүдые, уласхоорондын оршон байдалые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн, Владимир Ильич өөрынгөө хэрэгэй илаха байһанда этигэнхэйгээр, иигэжэ хэлэһэн байна: «Манай зам үнэн зүб: бидэнэр эб найрамдал ба хэлсээ хэхые шухалалашалнабди, зүгөөр хохидолтой ябадалда ба хохидолтой хэлсээ баталалгада эсэргүү байнабди. Жолоогоо шангаар бариха, билдагуушалгада ба айлгалгын мэхэдэ оронгүй, өөрынгөө замаар ябаха хэрэгтэй».

Ленин болбол бүхы советскэ хүнүүдые Эхэ орондоо, арадтаа хизааргүй үнэн байхаар хүмүүжүүлээ, Эхэ ороной эрхэ сүлөө ба нэрэ түрэ тухай, тэрэнэй дайсадта эсэргүү тэмсэл тухай болоходонь, юунһээшье айхые мэдэхэгүй ба зоримгой байхаар һургаа. «Советскэ хүнүүдэй гол шанар хадаа шэн зориг, габьяа ба тэмсэлдэ айхые мэдэхэгүй ябадал, манай Эхэ ороной дайсадта эсэргүүсэн арадтаяа хамта тэмсэхээр бэлэн байлга болоно» гэһэн Ленинэй заабаринуудые, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түрүүшын үдэрнүүдтэ нүхэр Сталин арадта хандахадаа, дахин һануулаа һэн. Большевигүүдэй энэ шанар хадаа,—гэжэ нүхэр Сталин хэлээ һэн,—советскэ хүн бүриин шадабари болохо ёһотой, энэнь тэрэнэй бүхы ажабайдал ба ажал-ябуулгые тодорхойлхо ёһотой.

Ленинизм—манай илалтануудай туг. Нүхэр Сталин манай партиие, манай арадые Ленинэй агууехэ туг доро, коммунизмда ошохо замаар хүтэлнэ.

Сталин—мүнөөдэрэй Ленин мүн. Эдэ үгэнүүд дотор олон миллион советскэ хүнүүдэй һанал бодол хэлэгдэнэ, эдэнэй оюун мэдэрэлдэнь большевизмын үндэһэ һуури табигшадай образууд мандана, бидэниие тэмсэлдэ жагсааһан ба илалтын зам зааһан Ленин Сталин хоёрто инаглал ба баяр баясхалан бадарна.

Ленинэй ажал-ябуулгын уласхоорондын угаа ехэ удхашанар, ленинизмын уласхоорондын удхашанар тухай нүхэр Сталинай хэлэһэн үгэнүүдэй зүбынь арсашагүй баримтануудаар дахин, дахин баталагдана. Ленинэй тогтооһон Советскэ гүрэн дэлхэйн хүгжэлтэдэ мүнөө имагта ехэ үүргэ дүүргэжэ байна. Социализмын ба демократиин илагдашагүй лагериин зэргэнүүдые, эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэдэй зэргэнүүдые манай орон толгойлно.

* * *

30 жэлэй урда тээ, «Ленин РКП-гэй эмхидхэгшэ ба вождь» гэжэ статья соогоо, нүхэр Сталин болбол Владимир Ильичын найруулан тодорхойлһон революционно тактикын үндэһэ һууринуудай зүбые харуулан, иигэжэ бэшээ һэн: «Гартаа иимэ уг баялигтай парти хадаа уһан дорохи шулуунуудһаа айнгүй, зоримгойгоор урагшаа тамаржа шадаха байна».

Большевигүүдэй партида, советскэ арадта Ленинэй үгэһэн ба нүхэр Сталинай творческо баяжуулһан идейнэ уг баялигынь—манай гартахи, хамагые илагша зэбсэг мүн. Ленин ба Сталинай зохёолнууд—урагшаа зоримгойгоор дабшаха арга бидэндэ олгоһон тон үнэн ба тон найдамтай компас мүн.

Лениниие «дэлхэй дээрэ эгээн хүсэтэй ба эгээн ехээр хатуужаһан пролетарска партиин вождь» гэжэ нүхэр Сталин өөрынгөө статья соо нэрлэһэн байдаг. Сталин большевигүүдэй агууехэ армиие толгойлно. Сталин — советскэ арадай авангарда ябадаг партиин, дэлхэй дээрэ эгээн хүсэтэй, эгээн хатуужаһан партиин, манай үеын—ленинско-сталинска идеянүүдэй илан мандалгын, коммунизмын илан мандалгын үеын оюун бодол, нэрэ түрэ ба үнэн мэдэрэл гэжэ бүхы дэлхэйн ажалшадай харадаг партиин вождь мүн. Ленинэй туг доро, Сталинай ударидалгаар советскэ арад коммунизмда этигэлтэйгээр ошожо ябана. Ленин—Сталинай агууехэ һургаал бүхы дэлхэйн бүмбэрсэг дээрэ илан мандажа байна.

С. Сутоцкий.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

XVI областной партийна конференциин шиидхэбэриив большевистскээр дүүргэе

ДУТУУНУУДАА ДАРЫ УСАДХАХА

Апрелиин 20-до мяханай комбинадай культурын ордон соо Улан-Удэ городой Пригородно районой партийна эдэбхитэдэй суглаан болобо.

Эндэ ВКП(б)-гэй райкомой секретарь нүхэр Маслов XVI областной партийна конференциин дүн тухай элидхэл хэбэ. Элидхэлшэ болбол XV областной партийна конференциһээ хойшо районой промышленностиин туйлаһан амжалтанууд тухай хэлэбэ.

1949 ондо район дотор хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлһэн байна. Продукци бүтээн гаргалгын хэмжээн ехэ болоо. Гэбэшье, дутагдалнууд бии. Энэ оной түрүүшын кварталда 9 предприятинуудай орой дүрбэниинь үйлэдбэриин даалгабариие дүүргэһэн байха юм. Мяханай комбинат энэ хугасаа соо нилээд ехэхэн хэмжээнэй продукци гүрэндөө дутуу үгэһэн байна. Олон предприятинууд һарын эхинһээ абаад, эршэтэйгээр, нэгэ жэгдэ хүдэлмэрилжэ шададаггүй, харин һарын эсэстэ штурмовалжа захалдаг байна.

Кадрнуудай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ зорилготой техническэ һуралсал үшөө һайн эмхидхэгдэнэгүй, худалдаа наймаанай хүдэлмэри, коммунальна ажахын ба индивидуальна байрануудай барилгын хүдэлмэри һулаар табигданхай гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Майн урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ предприятинуудай хүдэлмэришэд үшөөл хүсэд хабаадуулагданагүй, зарим тээ социалистическэ мүрысөөн ёһо тэдыгээр эмхидхэгдэнхэй. Жэшээлхэдэ, сэмбын фабрикада ба мяханай комбинадта зарим цехүүдэй хүдэлмэришэд мүрысөөндэ оролсоодүй. Сэмбын фабрикын бүд нэхэлгын цехын начальник нүхэр Алексеев хүдэлмэришэдэйнгөө хабаадалгагүйгөөр өөрөө мэдээд социалистическэ мүрысөөнэй договор ондоо цехтэй баталһан байха юм.

Партийна эхин организацинуудта парти доторой хүдэлмэри һайнаар табижа, коммунистнуудай партийна харюусалга ба журамые һайжаруулжа шадабал, эдэ дутуу дунданууд дары усадхагдахань лабтай гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Үгэ хэлэһэн нүхэр Жеванский (мебельнэ фабрикын парторганизациин секретарь) манай фабрикын хүдэлмэришэн бүхэн майн урда тээхи мүрысөөндэ оролсоод, апрелиингээ даалгабари 130 процент дүүргэхэ гэһэн уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна гэбэ. Манай хүдэлмэришэд түүхэй эд алмажа, алмалта хэһэн эдээрээ хүүгэдэй 200 стулнуудые үйлэдбэрилхэ гэһэн хүсэлэнтэй гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Районой худалдаа наймаанай организацинуудай зариманиинь социалистическэ мүрысөөндэ ху[...] баадалсанагүй. Тэдэнэр ажалш[...] дай ургажа байгаа эрилтые ху[...] дөөр ба культурнаар хангаха яб[...] далда багаар анхаралаа хандуу[...] даг гэжэ нүхэр Жеванский шү[...] жэлбэ.

Модоной заводой партийна эх[...] организациин секретарь нүхэр По[...] номарев заводойнгоо хүдэлмэрш[...] дутуу дунданууд тухай хэлэ[...] зуураа, заводой эхин партийна ор[...] ганизацида парти доторой хүдэ[...] мэри ба коммунистнуудай һура[...] сал ехэ һулаар табигданхай гэж[...] мэдэрбэ.

Заводой хүтэлбэрилэгшэд хү[...] дэлмэришэдые зохид һайн байр[...] нуудаар хангахын тула оролдо[...] гаргадаггүй, гэр байра барилгад[...] табигдаһан мүнгые хүсэд хэрэгл[...] даггүй гэжэ тэрэ хэлээ.

Жэл бүри бидэнэр хүдэлмэри[...] шэдэй тосхонуудые ба заводо[...] болбосон түхэлтэй болгохо туха[...] хэлсэдэгбди, тэдэ бүхы хүдэ[...] мэрэе гансал модо тарилгаар х[...] заарладаг заншалтай болошообди. Тиигээд тариһан мододоо хан[...] гаалан ургуулхын тула ямаршье хэмжээ абтадаггүй гэжэ мяханай комбинадай главна инженер нүхэр Карасев тэмдэглэбэ. Гүрэнэй ни[...] тын зөөридэ социалистическэ ёһоор хандаха тухай ойлгуулан[...] жын хүдэлмэри олоной дунда һу[...] лаар эмхидхэгдэнхэй гэжэ тэр[...] хэлээ.

Тэрэшэлэн мяханай комбинат город хоёрой хоорондохи харга[...] заһабарилха тухай хэлсэгдэһээр үн[...] болоошье һаа, энэ гэхэ хүдэлмэри хэгдээгүй байһаар гэжэ нүхэр Карасев хэлэбэ.

Райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Филимонов байрын барилганууд, кадрнуудай дундахи хүдэлмэри, һургуулинуудай хүмүүжүүлгын хүдэлмэри, худалдаа наймаанай тухай хэлэбэ. Манай районой предприятинуудта ба эмхи зургаануудта кадрнуудай мэргэжэл дээшэлүүлхэ техническэ һуралсал һулаар эмхидхэгдэнхэй байна. [...] дэлмэришэдтэ зохихо услови [...] гуулха хэрэгтэ багаар анхарал хандуулагдана. Мүн энэ шалтагаанаар нёдондо жэлдэ «Коопгруд» артелиин хүдэлмэрилэгшэдэй [...] процентнь гаража ошоһон байна юм. Үндэр мэргэжэлтэй саг үргэлжын кадрнуудаар дутамаг байһан дээрэһээ манай предприятинууд шанар багатай продукци үйлэдбэрилнэ гэхэдэ болоно гэжэ Филимонов хэлэбэ.

ВКП(б)-гэй Горкомой секретарь нүхэр Логушкин партийна пропагандын айхабтар ехэ удхашанар тухай хэлэбэ.

Партийна активай суглаан болбол областной партийна конференциин шиидхэбэринүүдые бүримүһэн һайшаагаад, тэрээниие дүүргэлгэдэ зорюулагдаһан дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаба.

Ажахыгаа хүгжөөлгэдэ анхарал ехээр табиха

Һаяхан Закаменай аймагай партийна эдэбхитэдэй суглаан болобо. Тэндэ XVI областной партийна конференциин дүнгүүд ба аймагай партийна организациин зорилгонууд тухай элидхэлые ВКП(б)-гэй айкомой секретарь нүхэр Р. Яковлев хэбэ.

Тус суглаанда хамта 80 хүн байлсажа, тэдэнэй 20-ниинь элидхэл тушаа үгэ хэлээ. Хамагай түрүүн нүхэр Абагалдаев (Уполминзаг) үгэ абаад:

—Манай аймагай ажахын дутагдалнууд тушаа областной партконференци тон зүб заагаа,—гэжэ хэлэбэ. Тиигээд, бэлэдхэлэй органуудта бии байгаа дутагдалнуудые элирхэйлһэн байна. Хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ бэлэдхэхэ талаар Закаменай аймаг хожомдонги ябана. Илангаяа һү, тоһо тушаалгын түсэб дүүргэгдэнэгүй. Энэ талаар Мыло-Бортын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоз хамагай хойно гээгдэнэ. Тус колхозһоо нэгэшье литр һүн гүрэндэ үгтөөгүй. Энээн тухай нүхэр Абагалдаев тогтоод, саашанхи зорилгонууд тухай хэлэһэн байна.

Ашаг шэмэтэ мал үсхэбэрилгые улам һайжаруулха асуудал суглаан дээрэ гол һуури эзэлээ. Энээн тушаа хэлэн хүнүүд үгэ хэлэжэ, бии байгаа дутуу дунда зүйлнүүдые эрид шүүмжэлһэн байна. «Сабшалангай талмайе һайжаруулаагүй һаа малажалые хүгжөөхэ бэрхэтэй» гэжэ «Улаан-Одон» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Жамсо Будаев хэлээ. Тиигээд колхозойнгоо сабшалан һайжаруулхын тула юу хэжэ байһан тухай хөөрэжэ үгөө.

Үлэгшэнэй сомсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Улзытуев тарянажалай талаар Закаменай аймагтахи гол дутагдалнуудые элирүүлбэ. Тэдэ гол дутагдалнуудые тоолобол иимэ: агротехническэ эгээл һайн болзорнууд жэлһээ жэлдэ алдагдадаг байна. Газарай хурьһэ элдүүрилгэдэ ёһотой һайн эрилтэ табигданагүй. Тиихэдэ, утэгжүүлгэ мүнөө хүрэтэр бүхы колхозуудта тоогдодоггүй байһаар.

Нүхэр Улзытуев «Майн 1» колхозой тарянанай ургасые дээшэлүүлхэ талаар хэжэ байһан хүдэлмэри тухай тодорхойгоор хэлээ. Тус колхоз мүнөө жэлдэ бүхы түрэлэй тарилгаар түсэбөө дүүргэхэ юм. Тиихын түлөө түхэреэн сүүдхэ соо сеялкэнүүдээ хүдэлгэжэ байна.

Үгэ хэлэһэн бусад олон нүхэдүүд ажахын кампанинуудые һайнаар дүүргэлгэ политическэ хүдэлмэриһөө нилээд дулдыдаха юм гэжэ дахяад зааба. Агитационно-ниитын, партийно-политическэ хүдэлмэринүүдые улам үргэдүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглээ.

Партийна эдэбхитэдэй тус суглаан хэлсэһэн асуудалнуудаараа дэлгэрэнгы шиидхэбэри баталан абаба.

Ж. Будаев.

Иволгын аймагай колхознигууд, МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй

УЯЛГАНУУД

...р, Иволгын аймагай колхознигууд, МТС-... хүдэлмэрилэгшэд ба хүдөө ажахын мэргэжэл-...барай тарилгада бэлэдхалэй ябаса тухай ...эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ... тогтоолые зубшэн хэлсээд, мүн Бичурын ...адай үүсхэлые дэмжээд, полевой хүдэлмэ-...ихитайгээр үнгэргэхын, газартаряалангай ...ые дээшэлүүлхын, хүдөө ажахын культура-... валова суглуулгые дээшэлүүлхын, таряа ба ... продуктнуудые тушаалгаар гүрэнтэеэ бол-... урид тоосохын түлөө республиканска со-...стическэ мүрысөөндэ оролсобобди.

...ал байхадаа колхозно баялигаа улам ар-...хын, колхознигуудай ажана тэниглэн байда-...ури һайжаруулхын зорилгоор иимэ уялгануу-...бэнабди гэбэл:

...аг доторoo ороohото культурануудай бүхы ...һаа га бүриин 75 пүүдһээ бага бэшэ ургаса, ...юодо га бүриин 80 пүүд шэниисэ, 750 пүүдһээ ... бэшэ хартаабха, 750 пүүд овощь хуряаха.

...олгын МТС-тэ харьяата колхозуудай полинууд ... тарилгын бүхы талмай дээрэһээ га бүриин ...үүд, тиихэдэ 1000 гектарһаа га бүриин 100 ... шэниисэ хуряаха, Саянтын МТС-тэ харьяата ...зуудай тарилгын бүхы талмайнуудһаа га бү-... 82 пүүд шэниисэ хуряаха.

...у колхозууд, бригаданууд иимэ уялгануу-...бана гэбэл:

...ртын 8» колхоз — тарилгын бүхы талмай-...га бүриин 100 пүүдһээ бага бэшэ ургаса, тии-...100 гектарһаа га бүриин 210 пүүд шэниисэ ...ха.

...ьбирын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз ...ы 1195 гектар талмайн га бүриһөө 78 пүүд ..., тиихэдэ 700 гектарһаа га бүриин 84 пүүд ...сэ, га бүриин 800 пүүд хартаабха хуряаха.

...II партсъездын нэрэмжэтэ колхоз — тарил-... бүхы талмайһаа гектар бүриин 100 пүүдһээ ... бэшэ ургаса, тиихэдэ гектар бүриин 120 пүүд ...сэ, 900 пүүд хартаабха хуряаха.

...енныbooн нэрэмжэтэ колхоз — бүхы талмайһаа ...риин 90 пүүд ургаса, тиихэдэ га бүриин ,120 ... шэниисэ, 800 пүүд хартаабха, 1000 пүүд ... хуряаха.

...ьбирын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ... Султумовай бригада — га бүриин 150 пүүд ...сэ хуряаха.

...ртын 8» колхозой нүхэр Ромашевскиин ...да—тарилгын бүхы талмайһаа га бүриин 100 ... тиихэдэ 100 гектарһаа га бүриин 210 пүүд ... хуряаха.

Иволгын МТС-эй нүхэр Иннокентий Каленых гэгшын бригада — 300 гектарһаа га бүриин 120 пүүд, үлэгшэ талмайһаа га бүриин 84 пүүд ургаса хуряаха, условно трактор бүреэр 600 гектар газар элдүүрилхэ, тракторна хүдэлмэринүүдэй өөрынь үные химдаруулан, 5 мянган түхэриг мүнгэ, мүн 2000 килограмм горючи алмаха.

Тус МТС-эй нүхэр Шмелевой бригада — бүхы талмайһаа га бүриин 90 пүүд, тиихэдэ 300 гектарһаа га бүриин 108 пүүд ургаса хуряаха, условно трактор бүреэр 450 гектар газар элдүүрилхэ, тракторна хүдэлмэринүүдэй өөрынь үные химдаруулжа, 3000 түхэриг мүнгэ, 2000 килограммһаа бага бэшэ горючи алмаха.

8000 центнер үрһэ агаараар дулаасуулан шанаржуулжа, ургаха шадалыень дээшэлүүлхэ.

Газарай хүрьһэндэ шииг нойто барихын зорилгоор, 13.815 гектар пар, намарай пар ба намарай тарилга дээрэ гурбан үдэрэй турша соо эртын борнойлю хэхэ. Тэрэшэлэн урда жэлнүүдтэ таригдаһан 660 гектар олон жэлэй ногоонуудай тарилгые борнойлхо.

Хабарай тарилгые агротехническэ үндэр шанартайгаар, богони болзор соо дүүргэхэ. 1700 гектар ороohото культурануудые яровизированнэ үрһөөр тариха. 3100 гектарта шэниисэ хэрээһэлүүлжэ тариха. 735 гектарта гречихын ба просой үргэн рядтай тарилга хэхэ. Тарилгын бүхы талмайн буртаг үбһые хоёр дахин түүхэ.

Үдэжэ байгаа үхэр малдаа тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын зорилгоор, 1950 ондо сабшалан һайжаруулха иимэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэ гэбэл: 5500 гектар сабшалангай модо шулуу сэбэрлэхэ, 900 гектарта шэнэ үтэг хэхэ, 400 гектар сабшалан борнойлхо, 10400 гектар талмайе хоёр дахин уһалха.

Колхозуудтахи ажалай эмхидхэлэй гол формо болохо үйлэдбэриин саг үргэлжын бригадануудые бэхижүүлхэ. Тарянажалай бригадын бригадирнуудай үүргые үргэхэ, тэдэнэрэй мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлгэдэнь туһалха. Полевой хүдэлмэридэ ябажа байһан колхознигууд ба МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй культурна ажаһуудалые һайжаруулха

1950 ондо ехэнүүд талмайнуудһаа үргэлжэдөө үндэр ургаса хуряаха гэһэн зорилгоёо бидэнэр нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэбди.

(Энэ уялганууд аймагай колхознигууд, МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй хамтын суглаанууд дээгүүр зүбшэн хэлсэгдэжэ баталагдаба).

Үндэр эдэбхи

...950 ондо полевой хүдэлмэри-... эрхим шанартайгаар үн-...э, «Газартаряалангай үндэр ...рын бригада» гэһэн хүндэтэ ...гэ олохын түлөө бүхэрес-...анска мүрысөөндэ бидэнэр ...олсохо ёһотойбди,— гэжэ ... МТС-эй тракторна бригадын ...ир Прокопий Мартынов ...өө трактористнуудта хандаа ...иин трактористнуудынь хү-...илэгшынгөө хэлэһэниие хүн-...өөр угтажа, тус мүрысөөндэ үндэр эдэбхитэйгээр оролсоо. Тиихэ зуураа, ЧТЗ трактор бүреэр, зөөлэн хахалалгада оруулхада—1500 гектар, СТЗ-НАТИ тракторaap—1100 гектар, СХТЗ тракторaap—450 гектар газар элдүүрилхэ, бүхы талмай дээрэһээ га бүриин 14 центнер таряа хуряаха, 15 процент горючи алмаха, тарилгые 15 хоног соо дүүргэхэ гэһэн уялга нэгэн дуугаар абаа.

Эдэнэрэй жэшээгээр Үдын МТС-эйхид үргэлжэдөө үндэр ургаса хуряахын, полевой хүдэлмэринүүдые түргэнөөр, эрхим шанартайгаар дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоһон байна.

Ехэнүүд талмайнуудһаа үргэлжэдөө үндэр ургаса хуряаха зорилго табиһан эндэхи трактористнууд тарилгын урда тээхи элдүүрилгэдэ жэгдэрэн ороо.

Б. Намжилон.

Бургалтайн трактористнууд—поли дээрэ

...0 ондо ехэнүүд талмайнууд-...ргэлжэдөө үндэр ургаса ху-...н түлөө бүхэреспубликанска ...листическэ мүрысөөндэ орол-... Бургалтайн МТС-эй меха-...орнууд тракторнуудай; ху-...ажахын прицепной машина-...й заһабарилгые болзорһоо ... дүүргэһэн байгаа. Мүнөө эн-... механизаторнууд харьяата колхозуудайнгаа полинууд дээрэ гараад, пар ба намарай парые борнойлжо байна. Трактористнууд Д. Бадмаев, Н. Молонов гэгшэд түрүүшын үдэрһөө эхилээд, тракторнуудаа һаадгүйгөөр ябуулжа байха юм.

Бургалтайн трактористнууд поли дээрэ гарахаһаа бүри урид Хонхолойн МТС-эй механизаторнуудай уряае зүбшэн хэлсэжэ һайшаагаад, трактораар элдүүрилһэн бүхы талмайнуудһаа үндэр ургаса хуряаха, тракторна хүдэлмэринүүдэй жэлэй түсэбые болзорһоо урид, 250 процент дүүргэхэ, 30 процент горючи алмаха уялга абаһан байгаа. Мүнөө абаһан уялгаяа бэелүүлжэ эхилбэ.

Т. Дымбрылов.

„Б. М. Үнэндэ“ бэшэһэнэй һүүлээр

Нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэгдэбэ

Хэжэнгын аймагай Чесаның сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой малай туража, малай тэжээлэй гамгүйгөөр гаргашалагдажа байһан тухай статья манай газетын энэ оной мартын 7-ной номерто толилогдоһон байгаа.

Хэжэнгын аймгүйсэдкомой манай редакцида мэдээсэһэнэй ёһоор, статья соо дурсагдаһан дутуу дундануудые усадхажа, адуу малай харууһые һайжаруулхын тула аймгүйсэдкомой зүгһөө нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Колхознигуудһаа үбһэ худалдан абтажа, поли дээрэһээ һолоомо суглуулагдажа, малай нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэгдээ. Туранхай малнууд ондоо һүрэгһөө илгагдажа, эрхим малшадта даалгагдаа, Колхоздо малай харууһалга һайжаруулагдажа байна.

Ариг сэбэрые сахидаг болоо

Тарбагатайн аймагай Барыкино-Ключевскойн сельпогой магазинда ариг сэбэрые сахинагүй, продавец нүхэр Густовагай хирэ болошоһон халадтай гү, али халадгүйгөөр наймаа хэдэг тухай бэшэг манай редакцида ерэһэн байгаа.

Магазинуудайнгаа хүдэлмэриин культурые гуримшуулха тухай асуудалаар Барыкино-Ключевскойн сельпогой бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэй тусхай зүблөөн үнгэргэгдөө, продавец нүхэр Густовада хоёр халат үгтөө, мүн магазин соогоо умывальнигтай, полотенцэтэй болоо, — гэжэ Тарбагатайн аймпотребсоюзай түрүүлэгшэ нүхэр Д. Полянский манай редакцида мэдээсэнэ.

Уридшалан дурадхагдаба

Хэжэнгын ветлечебницые даагша Маханчеевэй ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг ба мал эмнэлгэдэ хэрэгтэй спиртээ уутаад саг үргэлжэ һогтуу ябадаг тухай бэшэг «Бурят-Монголой Үнэн» газетын редакцида ерэһэн байгаа.

Хэжэнгын аймгүйсэдкомой манай редакцида мэдээсэһэнэй ёһоор, Маханчеевэй ябадал тухай асуудал ВЛКСМ-эй Хэжэнгын айкомой бюро дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ, мүн гүйсэдкомой хүдөө ажахын таһагай зүгһөө тэрээндэ һануулга хэгдээ.

Жаткануудаа суглуулаа

Мухаршэбэрэй аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой хоёр жаткын нэгэниинь поле дээрээ, нүгөөдэнь айлай газаа жэбэржэ хэбтэдэг тухай бэшэг «Б. М. Үнэн» газетын редакцида ерэһэн байгаа.

— Молотовой нэрэмжэтэ колхозой жаткანууд суглуулагдажа, зохихо газарта хадагалагдаба — гэжэ Мухаршэбэрэй аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Шадаров манай редакцида мэдээсэбэ.

Ленинэй орденто ПВЗ-гэй цехүүдээр майн урда тээхи мүрысөөн улам эршэдэжэ байна. Вагонно-товарна цехын автомастерскойн стахановец Н. Лобасюк апрелиингээ даалгабарие 20 үдэр соо дүүргэхэ уялгаа, үдэрэй 2 нормо дүүргэн, амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: слесарь Н. Лобасюк вагоной тормозной система заһабарилжа байна.

М. Миневай фото.

Майн урда тээхи мүрысөөн

Толотомо амжалта түйлаба

Курбын леспромхозой модошод нүхэр И. В. Сталинда эльгээһэн бэшэг соо сезонно түсэбһөө гадуур 20.000 кубометр модо бэлэдхэхэ, 13.000 кубометр модо шэрэхэ харюусалгатай уялга абаһан байгаа.

Тэрэ үдэрһөө хойшо энэ леспромхозой модо бэлэдхэлгын участогуудай бүтүү ой соо хүсэтэ тракторнуудай хүшэгэнөөн, электрохюүрөөнүүдэй ханхинаан үглөөнэй харанхыһаа үдэшын харанхы хүрэтэр таһалгаряатүй соностожо эхилээ һэн. Мүнөө Майн 1-нэй хүндэлэлдэ ажалай долгин эндэ бүри эршэдээ.

Апрелиин 14-дэ тус леспромхозой модошод бүхы дээрээ түсэбһөө гадуур 54.000 кубометр модо бэлэдхэжэ, 13000 кубометр модо шэрээ. Эдэнэр өөһэд хоорондоо социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй ашаар иимэ толотомо амжалта түйлаба.

Участогууд хоорондын мүрысөөндэ «Баруун Аса» гэжэ участогай (начальнигынь нүхэр Кожевников) модошод түрүүлэн ябана. Апрель һарын түрүүшын декада соо модо бэлэдхэлгээ—118, шэрэлгээ—43, таллуулгаяа—65 процент дүүргээ.

Мүнөө Курбын леспромхозой модошод амжалтануудаараа һанаагаа амараагүй. Майн 1 болотор үшөө мянгаһаа доошо бэшэ кубометр модо Эхэ орондоо үгэхэ гэһэн зорилготойгоор хүдэлмэрилжэ байна.

Тоһо болбосоруулагшадай амжалта

Кабанскын аймаслопромой хүдэлмэрилэгшэд 1950 ондо урда жэлнүүдэйхиһээ амжалта ехэтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна. Түрүүшын квартал соо һү суглуулха түсэбөө 193 процент, тоһо үйлэдбэрилхэ түсэбөө 276 процент дүүргээ.

Мүнөө майн урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ хабаадалсаад байхадаа, апрель һарынгаа түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилжэ байна.

Шигаевска тоһоной завод (даагшань нүхэр Ипатьев) Майн 1-нэй һайндэртэ бэлэг болгон апрелиингээ түсэбые 200 процент дүүргэхэ гэһэн уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Мүнөө тоһо болбосоруулгаяа 100 холо гаран процент дүүргээ.

Тэрэшэлэн Таракановска тоһоной заводой коллектив эрхим һайн шанартай тоһо үйлэдбэрилжэ, түсэбөө үлүүлэн дүүргээ.

А. Рыжков.

Малажалые хүгжөөлгэдэ анхаралаа һуладуулхагүй

☆

(Бэшэгүүдэй шэнжэлэл)

☆ ☆

...тын ашаг шэмэтэ малажа-... хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэ-... дүүргэлтын ябаса тухай ССР ...эй Министрнүүдэй Соведэй ба ...(б)-гэй Центральна Комите-...тогтоолые халуунаар угтаһан ... республикын колхознигууд ...олхозуудай хүдэлмэрилэгшэд ... малаа улам олошоруулха ... уялгануудые абаад, тэ-... амжалтатайгаар бэелүүл-...айна. Һүүлэй үедэ республика ... хэдэн мянгаад шэнэ түлнүүд ...а, ниитын малай тоо ни-...эмээ. Малажалые хүгжөөхэ ... жэлэй түсэб тухай парти ...равительствын тогтоолой га-...һаа хойшо нэгэ жэл болоһон-...дашарамдуулан аймагууд, ...озуудай ба фермэнүүдэй хүдэл-...н дүнгүүд дээрэһээ харахада, ... оной январиин 1-дэ байһан ...ь урда жэлэйхидэ орходоо ...уй олошорһон байха юм. ... тухай, мүн түрүү малшадай ...алта ажал тухай манай ...рнууд редакцида мэдээсэнэ.

...лажалые хүгжөөхэ гурбан ... түсэб тухай парти, прави-...вын тогтоолой гараһан ту-...н жэлдэ адуу малаа нилээд ...руулжа, республика соо ту-...урин нуудай нэгые эзэлһэн ...н аймагһаа манай селькор ... Намжилон иигэжэ бэшэнэ:

... Аймагай колхозууд түйлаһан ...тануудаа улам арбидхажа, ...ондо малажалаа бүри ехээр ...ахэ зорилго табяад, тэрэнээ ...ажэ байна. Олонхи колхо-... малаа гарзагүйгөөр ондо ...жа, шэнэ түлнүүдые олоор абажа байха юм. Һүүлэй үедэ аймаг дотор 650 тугал, 2760 хурьга, эшэгэн абтаба. Түл абалга үргэлжэлһөөр.

Гурбан жэлэй түсэбэй гараһан түрүүшын жэлдэ Мухаршэбэрэй аймагта ниитын ашаг шэмэтэ малай тоо нимээр нэмээ гэбэл: үхэр — 2666 толгойгоор, хони, ямаан —7113, гахай — 1062, тахяа — 6006 толгойгоор нэмэһэн байха юм.

«Большевик», «Ударник», «Красный заган» ба бусад колхозууд 1951 ондо байхаар тогтоогдоһон гахайн тоое хүсээгээ. Тиихэдэ, шэнэ түлнүүд олоор абтажа, 1950 ондо гахай үсхэбэрилхэ жэлэй түсэб бүхы аймаг дотор 102 процент дүүргэгдэһэн байна гэжэ манай селькор нүхэр Воробьев Мухаршэбэрһээ мэдээсэнэ.

Тэрэшэлэн манай селькорнууд Ш. Цыбанов (Хэжэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз), Р. Бандуев (тус аймагай Чесаның сомон), Д. Аюров, (Бичурын аймагай Калчнинай нэрэмжэтэ колхоз), Д. Базаров (Зэдын аймагай Дэрэстэйн сомон), Д. Жанаев (Мухаршэбэрэй аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз), Д. Цыдыпов (Торийн аймагай «Улаан номто» колхоз) гэгшэд малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбэй дүүргэлтын ябаса тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй тогтоолоор зоригжоһон колхозойнгоо малшадай үндэр эдэбхи, эрхим ажал тухай бэшэнэ. Тэдэ бэшэгүүдые шэнжэлхэдэ, дурсагдагша колхозуудай гэшүүд ехэ анхарал табидаг болоһон, 1950 ондо түл олоор абажа, һүүлэй үедэ ниитынгээ малай тооe нилээд нэмээһэн байха юм.

Зарим аймагуудта малажалые хүгжөөлгөөр амжалтануудай түйлагдаһан байбашье, олон колхозууд ехэ дутуунуудтай байна. Малые муугаар харууһалжа туруулһан, хорооһон, мүн ондоо тээшэнь гаргашалһан баримтанууд олон үзэгдэнэ. Тэрэшэлэн эхэ малай һубайрха ябадал үшөө усадхагдаагүй байһаар. Һүүлэй үедэ зарим аймагуудай, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй малай үбэлжэлгэдэ бага анхарал табидаг болоһон дээрэһээ үхэр мал туража, хорожо, мүн шэнэ түлнүүдэй гарзалжа байһан тухай манай селькорнууд мэдээсэнэ.

—Курумканай аймагта малай хорохо ябадал олон үзэгдэдэг болобо. Сталинай, Кагановичын, Маленковой нэрэмжэтэ; «Зорик» колхозуудай малажал илангаяа хангалтагүй байна. Эдэ колхозууд үбэлжэлтэдэ муугаар бэлэдхэһэн байбашье, дутуунуудаа усадхаха тушаа шанга хэмжээ абаагүй байха юм. Тиимэһээ мүнөө малынь туража, гарзалжа байна. Эндэхи зарим колхозуудай фермэнүүд үбһэгүй шахуу болонхой. Гэбэшье, нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэхэ хэмжээнүүд абтанагүй, — гэжэ селькор Д. Дондупов бэшэнэ.

Тэрэшэлэн Иволгын аймагта малай үбэлжэлгэ хангалтагүйгөөр үнгэргэгдэжэ байна. «Улаан Ороно» колхоздо һүүлэй хэдэн һаранууд соо олон тоото мал гарзалаа. Теэд, энэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд ниитынгээ малые аршалхын тулада бии байгаа арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэнэгүй. Аймагай хүдөө ажахын таһагайхид тус колхозой иимэ муу байдалда ороод байхада, бодото туһаламжа үзүүлнэгүй гэжэ селькор А. Нагаслаев мэдээсэнэ.

Малажал хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ, Эхэ орондоо улам ехэ һү, мяха үгэхын түлөө, артельнэ баялигаа бүри арбидхахын түлөө шанга тэмсэл хэгдэжэ байһан энэ үедэ ниитын малые тураажа, хорооjo байһан ябадалые тэсэшэгүй. Аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд ба колхоз, совхозуудай зорилго хадаа малажалда шухала анхарал табижа, гурбан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ ябадал болоно. Гурбан жэлэй түсэбэй дүүргэлтын ябаса тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолоор зоригжоһон колхознигуудай ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй социалистическэ мүрысөөе улам шангадхаха, уялгануудаа дүүргэлгэдэнь туһалха шухала.

ПВЗ-гэй хүдэлмэришэд Майн 1-нэй хүндэлэлдэ

Түрүү коллектив

Цехүүд хоорондын мүрысөөндэ паровозно-колесно цехын коллектив түрүү зэргэдэ ябана. Апрелиин 19-нэй мэдээгээр тус цех энэ һарынгаа даалгабари 85 процент дүүргэбэ. Цехын 14 түрүү стахановецууд хахад жэлэйнгээ даалгабари, фрезеровщик Подольский, слесарьнууд Шаров, Малышев, токарьнууд Добрынин, Горюнов гэгшэд 9 һарынгаа даалгабари дүүргэнхэй.

Мүн эндэ табан жэлэйнгээ даалгабари холо үлүүлэн дүүргэһэн хүнүүд олон, 18 хүн 10 жэлэйнгээ даалгабари дүүргээд, 11-дэхи жэлэйнгээ түсэбөөр хүдэлмэрилжэ байнад.

Үдэр бүхэндэ социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд гаргагдажа, хододоо соносхогдодог байха юм.

Цехын стахановецууд

Паровоз хабсаргалгын цехтэ «Үндэр шанарай отличнигуудай» тоо үдэр ерэхэ тудам ургана. «Үндэр шанарай отличник» фрезеровщик нүхэр Кудрявцев энэ жэлэйнгээ даалгабари үни хада дүүргэнхэй. Тэрэшэлэн нүхэд Лопухов, Гребенщиков, Петруня гэгшэд жэлэйнгээ даалгабари дүүргэбэд, Эдэ түрүү стахановецуудай жэшээгээр цехын бүхы хүдэлмэришэд ажаллана.

„Үндэр шанарай отличник“

«Үндэр шанарай отличник» слесарь Василий Крючков (арматурна цех) апрелиин 19-дэ энэ жэлэйнгээ 7 һарын даалгабари дүүргэбэ.

Мүн дайнай һүүлэй сталинска табанжэл соо 10 жэлэй даалгабари 4 жэл 10 һара соо дүүргээд байна.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

Малажалай гүүртэнүүдтэ

Хэжэнгын аймагай культурно-гэгээрэлэй таһагай, нүхэр Намдаковай хүтэлбэрилдэг агитбригада колхозуудай малажалай холын гүүртэнүүдээр агитационно-ниитын хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулаа.

Малшадта һонин номуудые, газетэ ба журналнуудые олоор уншажа үгөө. «Дайшалхы хуудаһа» хэдэн дахин гаргаа.

Ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб тухай хөөрэлдөөнүүдые энэ бригада үнгэргөө.

Д. Доржиев.

Хүүгэдтэ туһална

Кяхта городой хүүгэдэй библиотекэ эдир уншагшадые һонин һонин номууд, журналнууд ба газетэнүүдээр хүсэд хангажа, һуралсалдань туһална.

Библиотекэ дотор хүүгэдтэ зорюулһан номуудай выставканууд, уранһайханаар шэмэгдэһэн фотомонтажууд бии.

Гадна, уранзохёолшодой ажал-ябуулга тухай хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ.

В. Чиркина.

Багшын оролдолго

Бичурын дунда һургуулиин багша нүхэр Т. Белых һурагшадайнгаа экзаменуудта эрхим бэлэдхэлэй ерэхынь тула ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. Һуралсалдаа гээгдэһэн һурагшадтай тусхай заняти хэнэ. Мүнөө класс соонь «1», «2» гэһэн сэгналтэ абадаг нэгэшье һурагша үгы.

Мүн нүхэр Белых һурагшадайнгаа түрэлхидтэй ехэ хани барисаатай.

Ф. Степанов.

Уншагшадай конференци

Һаяхан Яруунын аймцентрын библиотекын уншагшадай конференци болобо. Тэндэ 100 гаран хүн хабаадаа. Сталинска шангай лауреат С. Бабаевскиин «Алтан одоной кавалер» гэһэн романиие тэдэнэр зүбшэн хэлсэбэ. Дунда һургуулиин багша Холюстова тус роман тухай ехэ һонин элидхэл хээ. Һүүлээрнь эдэбхитэй хэдэн уншагшад үгэ хэлэһэн байна.

Хүдэлмэрилдэггүй радио

Хэжэнгын аймагай Дээдэ-Худанай сомоной Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой радио радистгүй дээрэһээ хоёр һараһаа үлүү хүдэлмэрилнэгүй.

Ц. Базарсадуев.

Байкало-Бударын свидэтрова эжахын зигай ферма. Халтар хара үнэгэдые эдеэлүүлгэ. М. Миневэй фото-этюд.

Үлигэршэ-дууша Балдан Цыбиковэй үгэнүүд тухай

Уранһайханай самодеятельностиин республиканска харалгада хабаадагшадай тоодо үльгэршэ-дууша үбгэн — 78 наһатай Балдан Цыбиков оролсоно. Тэрэ хадаа Чесаның сомоной (Хэжэнгэ) хүдөөгэй клубай эдэбхитэдэй нэгэн.

Бага̄һаа хойшо уран хошоо үгэтэй, дуу хүгжэмдэ бэрхэ байбашье, һанаашаараа хүгжэн ургаха аргагүй хуушан барга сагта түрэһэн тухайдаа үбгэн Цыбиков гашуурхажа дурдадаг. Тиигэбэшье Октябрьска революциһаа хойшо нюдөө нээһэндээ, олониие үзэһэндөө омогорходог. Колхозойнгоо дунда нэгэнэй тухай нэрэтэй түрэтэйгөөр ажалладагтаа урмашажа, башантай бардамаар хөөрэдэг юм.

Энэ жэлдэ уранһайханай самодеятельностиин харалгануудта Балдан Цыбиков түрүүшынхеэ хабаадаа. Хоёр үльгэр, хоёр гурбан дуу бэлэдхэжэ, «сээжэдээ шэнгээгээд ерээб» гэдэг. Һанажа ядахагүй, эхилжэ хөөрэбэл —тогтонгүй, тобтой намшагтайгаар дүүргэдэг гуримтай.

Балдан Цыбиковэй хөөрэдэг «Эхэнэрэй эхин гэгээрэл», «Хоёр баатарай уулзалга» гэжэ үльгэрнүүд хадаа үнэн болоһон бодото байдалай домоглол дээрэһээ һууритай юм. Хуушан саг мүнөө үе хоёрые зураглан, үлүү гоёолтогүйгөөр, удха түгэлдэр найруулгатайгаар зохёогдоһон дээрэһээ тус үльгэрнүүд бусад юрын үльгэрнүүдһээ үлүүгөөр һонирхогдоно.

Нүхэр Балдан Цыбиков болбол арадай аман үгын баялигые хэрэглэхэ зуураа, өөрынгөө уужам сэдьхэлһээ гараһан ошото хурса үгые далитуулан урматайгаар хөөрэдэг. Мүн дуу дуулан аялгалдаг байна. Эхэ оронойнгоо илалтануудта өтигэжэ, ерэхэ хойто үеынхидэйнгөө бүри һайхан, бүри сэнгэлиг байдалые урид үзэһэн шэнги түхэлтэйгөөр зугаалхадань бүришье баярлахаар.

Юрын хөөрөөн дээрэһээншье ажаглахада «ута замда улаяа элээһэн, олоной дундаһаа омогоо олоһон» (үльгэр соо хэлэдэг ёһоор) хүн гэжэ энэ үбгэниие һанамаар. Хөөрдэм хүхюун зангаараа, хүнгэн сарюун бэеэрээ драмкружогойнгоо гэшүүдтэ заабарилан зархижа байха абаринь Балдан дуушые бүри хаһатай болгодог.

Үндэр наһатай хүн аад, залуушуудтай хамта наадаха ямар ехэ шадалтайб гэжэ һанахада, «Үбгэн бэшэб» гэһэн дуун соогоо иигэжэ өөрөө хэлэнэ:

Эрэ хонгор нютагайнгаа
Энгэр дободо үдэһэн хүм.
Эбтэй һонор байдалайнгаа
Эмхи һуудал үзэһэн хүм.
Зай, одоол иимэ жаргалтай,
Зай, ондоо орон олдохогүйл!
Үндэр наһа эдэлээшье һаа,
Үзэһэн түбим хоёр юм.
Хуушан дайда—һохор гэлэй,
Хубилһан дэлхэй—һонор бэлэй.
Зай, одоол иимэ жаргалтай,
Зай, ондоо орон олдохогүйл!
Жаргал түгэлдэр орондоо
Жараад наһандаа залууби.
Ажалаар золтой урмандаа
Сталин багшаяа магтаналби.
Зай, одоол иимэ жаргалтай,
Зай, ондоо орон олдохогүйл!

Юрэ хөөрэдэг үльгэрөөшье эхилхэдээ өөрынгөө шэнэ маягтай. Хуушанай үльгэр соо ушардаг үгэнүүд: «Сүн далайн сөөрэм байхада, сүмбэр уулын болдог байхада», «Галабай эрьехэһээ, газарай тогтохоһоо» гэхэ мэтэ ябуул үгэнүүдые огто хэрэглэдэггүй. Шэнэ үеын байдалые һайшаан магтан найруулдаг Цыбиковэй заншал тусхай һонирхолтой ба баяр түрүүлмэ хүсэтэй байдаг.

Һүүлэй үедэ дэлхэйн нюруу дээрэ хаа хаанагүй демократическа хүсэнүүд улам нэмэнэ, эб найрамдалай түлөө тэмсэл бүри эршэдэнэ. Энээн тухай нүхэр Цыбиков «Хүсэл» гэжэ шэнэ дуу зохёогоо.

Нүхэр Б. Цыбиковэй бүхы үльгэрнүүд ба дуунууд советскэ патриотизмын удхатай.

Б. Базарон.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 80 жэлэй ойе бү[д] прогрессивнэ хүн түрэлтэн тэмдэглэлээ

ПЕКИН, апрелиин 22. (ТАСС). Пекинскэ ба тяньцзинска бүхы газетэнүүд В. И. Ленинэй түрэһөөр 80 жэлэй ойе үргэнөөр тэмдэглэлээ.

«Гуанминжибао» газетэ иигэжэ бэшэнэ: «Ленин, Сталинай агууехэ нэрэнүүдынь бүхы дэлхэйн ажалшадай, дарлагдаһан арадуудай ба эб найрамдалай тала баригшадай дунда хамагай инаг нэрэнүүд болонхой. Ленин, Сталин хадаа эб найрамдалай, демократиин, социализмын—эрхэ сүлөө ба жаргалай түлөө тэмсэлдэ бүхы прогрессивнэ хүн түрэлтэнэй алдарта тугынь болоо.

Эдэ агууехэ нэрэнүүд хитадай революциин хүгжэлтэ ба бэхижэлгэтэй, арадай демократиин диктатурын бэхижэлгэтэй, социалистическэ экономикын хүгжэлгэтэй, Хитадай болон Советскэ Союзай агууехэ арадуудай хоорондохи гүн гүнзэгы хани барисаан ба хэтэ мүнхын хани харилсаатай таһаршагүй холбоотой байна.

ВАРШАВА, апрелиин 22. (ТАСС). Польско хэблэлэй агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, ажалшадай агууехэ вождь Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 80 жэлэй ойтой дашарамдуулан Краковта баярай заседани боложо, тэрээндэ политическэ партинуудай, нютагай засагуудай, олениитын организацинуудай, польско сэрэгэй ба городой ажалшадай түлөөлэгшэд хабаадаа.

Краковта В. И. Ленинэй музей нээхэ тухай шиидхэбэри тон ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталагдаба.

ПХЕНЬЯН, апрелиин 22. (ТАСС). Большевистскэ партиин ба советскэ гүрэнэй үндэһэ һуури табигша Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 80 жэлэй ойе корейскэ арад үргэнөөр тэмдэглэлээ. Ехэ предприятинууд болон эмхи зургаануудта Ленинэй ажаябадал ба ажал-ябуулга тухай лекцинүүд, хөөрэлдөөнүүд эмхидхэгдээ.

Ким Ир Сенэй нэрэмжэтэ пхеньянска университедтэ ба ород хэлэнэй институдта В. И. Ленинэй зохёолнуудай выставкэнүүд эмхидхэгдээ.

КОПЕНГАГЕН, апрелиин 22. (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэһөөр 80 жэлэй ойтой дашарамдуулан «Ланд ог фольк» газетэ «Ленинэй компас» гэжэ Гелиус Лундын статья толилоо. «Арадуудай хүсэнүүд ургаа. Ленинэй идеянүүд мүнөө бүмбэрсэг дэлхэйн нютаг бүхэндэ, город бүхэндэ харагдаж[а]... мэришэнэй хүдэлөөнэй гай... та корабль ленинскэ ко... хүтэлбэрилэгдэжэ, шэнэ ... тээшэ бата найдамтайгаар ... ябана» гэжэ Лунд бэшэбэ.

СТОКГОЛЬМ, апрели[ин] ... (ТАСС). В. И. Ленинэй 80 ... ойдо зорюулагдан шведск[э] ... скэ обществын суглаан Сто[кгольм] городой ехэ кинотеатрнууд[та] ... гэндэ болобо.

Ленинэй ажаябадал ба ... ябуулга тухай элидхэлые ... Нильс Сильвершельд хэбэ.

БУДАПЕШТ. Венгерскэ ... республикын ажалшад бүх[ы] ... хэйн ажалшадай агууехэ ... В. И. Ленинэй түрэһөөр 80 ... ойе үргэнөөр тэмдэглэбэ. ... дэрэй бүхы газетэнүүд тус ... түрүү статьянуудые зорюул[ан] ... дээн соогоо бүхы хүн түр[элтэнэй] ... һайн һайхан ерээдүйн түлө[өнэй тэм]сэлдэ Ленинэй һургаалай ... үүргэ тухай бэшэнэ.

УЛАН-БАТОР, апрели[ин] ... (ТАСС). Монгол арадай рес[публи]кын ажалшадай ба Монгол[ой] ...миин түлөөлэгшэдтэй ха[мта] ... партийна, гүрэнэй ба ниитын [орга]низацинуудай суглаан В. И. [Ле]нинэй түрэһөөр 80 жэлэй ой[до зор]июулагдаа.

«ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИН» ГЭЖЭ ФИЛЬМ ПЕКИНДЭ ХАРУУЛАГДАА

ПЕКИН, апрелиин 22. (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэһөөр 80 жэл болоһоной ойтой дашарамдуулан, апрелиин 22-то Пекинэй кинотеатрнуудта «Владимир Ильич Ленин» гэжэ советскэ кинофильм харуулагдаба.

МАЙН 1-нэй ҺАЙНДЭРТЭ СОВЕТСКЭ СОЮЗ ЕРЭХЭ АНГЛИЙСКА ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ ДЕЛЕГАЦИ

ЛОНДОН, апрелиин 21. (ТАСС). Майн 1-нине һайндэрлэхээр Советскэ Союз ерэхэ английска хүдэлмэришэдэй делегациин состав тухай англо-советскэ хани барисаанай Общество соносхобо. Английска делегадууд хадаа английска промышленностиин эгээн шухала һалбаринуудта ажаллана. Тэдэнэр бүгэдөөрөө профсоюзна эдэбхитэй ажал-ябуулагшад мүн.

БОЛГАРИИН АРАДАЙ РЕСПУБЛИКЫН БА МОНГОЛ АРАДАЙ РЕСПУБЛИКЫН ХООРОНДО ДИПЛОМАТИЧЕСКА ХАРИЛСААНУУДЫЕ ТОГТООЛГО

СОФИЯ, апрелиин 21. (ТАСС). Болгариин арадай республикын ба Монгол арадай республикын правительствонууд хоорондоо нотонуудые абалсаба, тэдээн соогоо хоёр оронуудай хоорондо дипломатическа харилсаануудые тогтоохо гэжэ шиидэһэн тухайгаа мэдээсэнэ.

Германо-советскэ хани барисаанай общество миллион гэшүүдтэй болобо

БЕРЛИН, апрелиин 20. (ТАСС). Хэдэн үдэрэй урда тээ германо-советскэ хани барисаанай обществын централҗна правлени хадаа Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 80 жэлэй ойн үдэр хүрэтэр обществын гэшүүдэй тоое 1 ми[ллион]до хүргэхэ уряатайгаар өөр[ын] бүхы организацинуудта ха[ндаһан] байгаа. Берлинэй демократ[ическа] хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһо[ор] тоо үсэгэлдэр түйлагдаа.

Я. А. Малик ООН-эй генеральн[а] секретарь Трюгве Лидэ бэшэг эльг[ээбэ]

НЬЮ-ЙОРК, апрелиин 19. (ТАСС). Нэгэдмэл Нацануудай Организациин пресс-бюро хадаа генеральна секретарь Трюгве Лидэ ООН-дэхи Советскэ Союзай түлөөлэгшэ Я. А. Малигай эльгээһэн бэшэгые үсэгэлдэр толилобо. Бэшэг соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

«ЭПОН-эй хэрэг гэдэг тушаа гэмнэгдэн саазалагдахаар сүүдлэгдэһэн 13 хүнүүдэй эхэнүүдэй — греческэ гражданинуудай гар табяатай телеграммые һаяхан би Афиныһаа абаба.

Телеграмма соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: «Үршөөл үгэхэ совет ба король хадаа ЭПОН-эй (греческа залуушуулай антифашистска организаци) мэдээжэ хэрэгээр саазалан алагдахаар сүүдлэгдэһэн 16 хүнүүдһээ 13-найнь үршөөхэ тухай гуйһан гуйлтые зүбшөөгөөгүй. Саазалан алагдаха аюул тэдээндэ тохёолдоод байна. ООН-эй Секретариадай үмэнэ эрид ... шаахые гүйнабди.

Эхэнүүд: Авгерину, Цимб[...], Панделиаду, Потаниану, [...]рис, Кара, Панаианнаки, [...] Истопулу, Териакис, Лагу[...]стафиадис.

Афины, 1950 оной апрел[иин ...]

Дээрэ дурсагдаһан тухай[...] мэдээсэхэ зуураа, Танда х[...] Грецидэхи политическэ [...]роор хэһээгдэһэн хүнүүдые [...]гаалха тушаа ООН-эй ге[нераль]на Ассамблейн гурбадахи [...]бэдэхи сессинүүд дээрэ аб[таһан] гуримые хүтэлбэри болгон, [...]шуулай организациин тэд[...] гэшүүдые саазалан алаха [...]говорнүүдые болюулха эр[...]гээр греческэ правител[ьство] Танай, г-н генеральна сек[ретарь] хандаха тухай дурадхалые [...]эй дэргэдэхи СССР-эй деле[гаци]нэрэһээ оруулнаб».

Уншагшадай асуудалнуудта харюу

Газар юундэ хүдэлнэб

> **Иволгын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой луговод, Социалистическэ Ажалай Герой нүхэр Тугутов газар ямар шалтагаанһаа хүдэлдэг гээшэб гэһэн асуудал табижа манай редакцида хандаба. Энэ асуудалдань харюу болгон «Газар юундэ хүдэлнэб» гэһэн К. Золтоевой статьяе доро толилнобди.**

Манай республика дотор хүсэд мэдэрхээр газарай хүдэлэлгэнүүд үсөөн бэшэ боложо байдаг. Һүүлэй үедэ хоёр удаа газарай тиимэ хүдэлэлгэ болоо. Эгээ һүүлэйнх[э]нь мэнэ һая, апрелиин 4-дэ ба 6-да болоһон байна.

Бүхы дэлхэй дээрэ үдэрэй туршада болоһон газарай хүдэлэлгэнүүдые тусхай приборнууд хэдэн арбаадаар тэмдэглэдэг. Дунда зэргээр абахада, һандаралга хэхээр газарай хүдэлэлгэ дэлхэй дээрэ 3 үдэр бүхэндэ нэгэ удаа боложо байдаг юм.

1923 оной сентябриин 1-дэ аймшагтай ехэ хүсэтэй хүдэлэлгэ Японидо боложо, Япониин столица Токио город угаа ехээр һандарһан байна.

Газарай энэ хүдэлэлгэ 11 час 58 минутада хүсэтэй сохилтоор эхилжэ, зарим тэды һандаралга хэһэн, шэшэнүүдые эбдэжэ, электрическэ сетиие һүйдхэжэ, түймэр түдхэһэн байха юм. Түрүүшын сохилтын һүүлээр 20 минута болоод, хоёрдохи, бүри хүсэтэй сохилто боложо, тус городые һандаргаһан юм. Гадна, ойрохи далайн булангай оёорой дээшээ үргэгдэһэн дээрэһээ бии болоһон тон ехэ, 12 метр үндэр долгин угаа ехэ һандаралга хэһэн байгаа. Газарай энэ хүдэлэлгын болоходо, 142807 хүн үхэһэн ба 100.000 гаран хүн шархатаһан, 702.495 гэр һандаргагдаһан байна.

1555 ондо Хитадта болоһон газарай хүдэлэлгын үедэ 830.000 хүн үхэһэн байха юм.

1948 оной октябриин 6-да Ашхабад город шадар газарай хүдэлэлгэ болоһон байна. Ашхабадай сагаар 1 час 12 минутада ямаршье уридшалһан түлхисэгүйгөөр сэхэ дороһоо сохилто болоод, удаань хажуушаа тараһан хэлбэлзэлгэ эхилжэ, Туркмениин столицада нилээд ехэ һандаралга хэһэн байна.

Газарай хүдэлэлгэһөө хохидоһон хүн зондо СССР-эй правительство ба бусад советскэ республикануудай ажалшад түргэн туһаламжа үзүүлһэн байха юм. Тэрэ дары Ашхабадта яһала ехэ эм, байрлаха палатканууд, барилгын материал, хубсаһа хунар, эдеэ хоолой продуктнууд эльгээгдээ һэн. Гэмтэгшэдтэ тэрэ дарыдань медицинскэ туһаламжа үзүүлэгдэһэн юм: олон тоото самолёдууд медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдые абааһан ба шархатагшадые бусад городуудта абааһан байна.

Эндэ һандарал ехэтэ газарай хүдэлэлгэнүүдэй жэшээнүүдые харуулбабди. Газарай иимэ ехэ хүдэлэлгэнүүд тон үсөөн болодог. Газарай һулашаг хүдэлэлгэнүүд ехэнхидээ хүн зондо аюулгүй юм.

Газарай хүсэтэй хүдэлэлгын болодог районуудай хүн зоной амиһые ба гэр байрые хамгаалха хэрэг хадаа манай орон дотор гүрэнэй хэрэг болонхой. Гэр байрануудые эртээнһээ бодомжолон бариха гээшэ газар дороһоо болоһон сохилтонуудай аюулые нилээд хаһажа болохо юм.

Сейсмологи—газарай хүдэлэлгэнүүд тухай наука—болбол ехэхэн практическа удхашанартай. Газарай хүдэлэлгэнүүдэй хүсые хэмжэлгэдэ 12 баллтай шкала хэрэглэдэг. 1 балл хүсэтэй доһололгые нарин мэдэдэг приборнууд лэ тэмдэглэжэ шададаг. 2 балл хүсэтэй доһололгые гэрэй дээдэ дабхарнуудта һуудаг үсөөхэн хүн мэдэрдэг. 3 баллай доһололгые хүн зоной зариманиинь лэ мэдэдэг. 4 балл хүсэтэй доһололгые олонхи хүнүүд грузовигай ябаһан дорьбоон шэнгеэр мэдэрдэг ба гэрэй газаа тээ байгаашадай үсөөниинь мэдэрдэг.

5-һаа 7 балл хүрэтэр хүсэтэй доһололго ямаршье һандаралга хэдэггүй. 7-һоо 9 балл хүрэтэр хүсэтэй доһололгонууд муу шанартай барилгануудые һандаргадаг. 9 баллһаа дээшээ болохолоорынь ямаршье барилганууд бага зэргэ һандардаг ба газар гантадаг.

12 балл хүсэтэйгөөр газарай доһолходо, газарай нюруугай түхэл ехээр хубилдаг, гол мүрэнүүд һабаяа урилдаг ба барилганууд дууһан һандардаг.

Газарай хүдэлэлгэ бүхэн тусхай центртэй гү, али гуламтатай байдаг. Газарай хүдэлэлгын гуламтын түб дундахи, эгээ ехэ хүсэтэй сохилтотой точконь эпицентр гэжэ нэрлэгдэдэг. Нарин мэдэдэг приборнуудаар (сейсмографнуудаар) ондо ондоо станцинуудта хэгдэһэн ажаглалгануудай хүсөөр газарай хүдэлэлгын эпицентрые тон нарин зүбөөр тодорхойлжо болохо юм. Газарай хүдэлэлгын хүсэниинь эпицентрһээ заха тээшээ һулардаг.

Манай орон дотор 30 гаран сейсмическэ станци бии. Тэдэнэр ехэхэн научна хүдэлмэри ба ажаглалгын алба ябуулдаг. Хэдэн арбаад мянган километр холо газарта болоһон газарай хүдэлэлгэнүүдые тэмдэглэдэг станцинууд Ленинградта (Пулково), Москвада, Свердловскдо, Ташкентдэ, Иркутскда, Владивостогто, Бакуда, Тбилисидэ байдаг. Тэдэ станцинууд ородой анха түрүүшын сейсмолог Б. Б. Голицинай (1862-1916) системын сейсмографнуудаар зэбсэглэгдэнхэй, тэдэнь газарай зааханшье доһололгые тэмдэглэжэ байдаг.

Газарай хүдэлэлгэнүүд тусгаар зононуудтай. Эдэ зононуудтань ехэнхидээ һандаралгата хүдэлэлгэнүүд болодог. Тэдэниие нэрлэбэл иимэ:

1) Газарай хүдэлэлгын Номгон океандахи бүһэлүүр. Энэ бүһэлүүртэ һандарал ехэтэ хүдэлэлгэнүүдэй ехэнхинь болодог. Тус бүһэлүүртэ Урда ба Хойто Америкын эрьенүүд, Камчатка, Япони, Ново Зеланди оролсодог.

2) Газарай хүдэлэлгын Дундада далай шадархи ба Азидахи бүһэлүүр. Тус бүһэлүүртэ Пиренейнүүд, Апеннинүүд, Альпанууд, Карпатанууд, Балканууд, Кавказ, Иран, Афганистан, Дунда ба Центральна Азиин, мүн Бирмын, Сиамай хадын шэлэнүүд оролсодог.

Эдээнһээ гадна, газарай хүдэлэлгын юрын бүһэлүүрнүүд бии юм.

СССР-тэхи газарай хүдэлэлгын гуламтанууд гэхэдэ Крым, Украина, Кавказ, Дунда Ази, Алтай, Кузбасс, Урда Прибайкалье, Магадан, Верхоянска шэлэ, Курильска ба Земля Франца Иосифа аралнууд, Лена мүрэнэй адаг болоно.

Газарай хүдэлэлгэнүүд гээшэ байгаалиин эгээл һүртэ үзэгдэлнүүдэй нэгэниинь мүн гэжэ харабабди.

Эртэ урда сагта хүнүүд газарай хүдэлэлгын бодото шалтагаануудые тайлбарилжа шадахагүй байһан юм. Тиимэһээ энэ үзэгдэлэй шалтагааниинь «бурханай уур сухал», «бурханай хэһээлтэ» гэжэ тайлбарилдаг һэн. Бөөнэр, ламанар ба попууд болбол ажалшадай дунда шажанай мунхаг номнол тараажа, эдэ хуурмаг домогуудые шадамгайгаар ашагладаг байгаа. Харин мүнөө энэ хуурмаг домогуудта этигэхэ хүнүүд хомор болоо гээшэ.

Газарай хүдэлэлгэнүүдэй бодото шалтагаануудынь ямар бэ?

Ородой гениальна эрдэмтэн М. В. Ломоносов болбол наукын тусгаар һалбариин—сейсмологиин — үшөө байгуулагдаагүй байхада, газарай хүдэлэлгэ гээшэ газарай доторнь боложо байдаг процессүүдэй үрэ мүн гэжэ зааһан байха юм.

Ородой ба советскэ сейсмологууд Б. Б. Голицин, А. П. Орлов, И. В. Мушкетов, В. Ф. Бончковский, Г. А. Гамбурцев, Д. П. Кирнос ба бусад газарай хүдэлэлгэнүүд тухай наукада ехэхэн нэмэри оруулһан байха юм.

Газарай хүдэлэлгэнүүд [гурбан] гол шалтагаанһаа болодог.

1) Сүмэрэлгэһөө болодог. [Газа]рай гадар соохи зарим порода[нуудай] жэшээлхэдэ известнягууд (...нууд), уһанда бэлээр хайлан[...] дашадаг, тиихэлээрнь хүнд[ы...] бии болодог. Дээрэхи п[орода]нуудынь тэрэ хүнды руу хэ[...] унадаг. Иимэ шалтагаанһаа [бол]һон газарай хүдэлэлгэ һула [...] туладаа багахан зай соо [...]даг.

2) Вулканай тэһэрэлгэһэ[өө боло]дог. Иимэ шалтагаанһаа бо[лоһон] газарай хүдэлэлгэ тойроод [...] арбаад километр соо дэл[...] Вулканай тэһэрхэдэ болоһон [газа]рай хүдэлэлгэ тус вулкан[...] байһан хүнүүдтэ ба барилга[нуудта] аюултай юм.

3) Эгээ хүсэтэй газарай хү[дэлэл]гэнүүд газарай гадарай га[...] тусхай хубинуудайнь ба[...] урилхада болодог. Газарай хүдэлэлгэнүүдые тектоническ[а хү]дэлэлгэнүүд гэдэг. Тус шал[тагаан]һаа болоһон хүдэлэлгэнүүд [...] гаяа дэлгэрэнгы ба иланга[я] һандаралга хэдэг юм.

Иимэ болохолоороо, газар[ай хү]дэлэлгэнүүд байгаалиин шал[тагаа]нуудһаа болоно, эндэ «бур[ханай] уур сухал» тухай шажанай [...] домогууд ямаршье хамаагү[й].

Газарай хүдэлэлгэнүүдые [...] шалан мэдэхэ ябадал имагта [...] удхашанартай. Энээн тушаа [...] советскэ эрдэмтэд эсэшэ сус[...] хүдэлмэрилжэ байна. Тэдэнэ[р ...] лээд ехэ амжалтануудые т[уйла]хай.

К. Зол[тоева].

Харюусалгатай ред[актор] Д. Д. ЛУБСАН[ОВ]

РЕДАКЦИИН АДРЕС: Улан-Удэ ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ Унэн). ТЕЛЕФОН УУД: отв. редактор—23; АТС—1-80, зам. отв. редактора—7-85; отв секретаря 3-23; отделов партийной комсомольской жизни культуры и быта—4-52; пропаганды и агитации— 7-85; сельского хозяйства, промышленности и транспорта—6-84; переводов— 3-23; писем трудящихся и информации— 6-84 (2 зв.): об'явлений 2-64 (2 зв.); Для междугородных переговоров—16.

Н—02284. Типография Управления полиграфии, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000